

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. kerület, fürdő-utca 4. sz.
a hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:
Egész évre . . . . . frt 6. —
Félévre . . . . . 3 —
Negyedévre 1.50
Egyes szám ára 12 kr.

Az Egyenlőség megjelenik minden vasárnap.

Pauler Tivadar és tanácsadói.

Rövid megszakítással hét év óta igazságügyminisztere már Pauler Tivadar Magyarországnak s hogy nem egyedül a tiszta-eszlári bűnügyben, hanem egyáltalán mindenben, a mit tesz, szerencsétlen keze van, hogy az igazságügyek vezetése általános visszatetszést kelt az országban, az eléggé ismeretes. Minden más miniszteriumunkban vannak országos hírnevű szakemberek, csak az igazságügyminiszterium nagyságos és méltóságos urai nem vonták még magukra sem gyakorlati sem irodalmi alkotásaikkal a közfigyelmet. Minden miniszteriumunkban van teremtő, reformáló erő, csak az igazságügyiben nincs. A mi jót létrehozott, az vagy egy pár kivüle álló vagy körében sokáig még nem túrt kiváló jogtudós műve, vagy pedig teljesen el van hibázva s valódi nyűgként nehezedik az országra. Művei csakugyan nem dicsérik az igazságügyminiszteriumot; idevágó intézményeink ellen általános a panasz, mert még a jót is e'rontja a magyar végrehajtás, mely számba nem veszi a nép tényleges viszonyait, szükségleteit s egyaránt sújtja a társadalom minden osztályát. Igazságügyünk vezetéséből igazságügyi adminisztrációknál hiányzik minden józan gondolat s még a bírósági személyzetet is elkedvetleníti. Bíró, ügyész ma statisztikussá lett, a ki lélekölő, részben fölösleges munka, végtelen kimutatások és táblázatok készítése által vonatik el az ország nagy kárára tulajdonképeni hivatásától, a jogszolgáltatástól. És ha hatása után kell megítélnünk minden közintézmény értékét, kétségtelen, hogy az igazságügyminiszterium működése a sokat emlegetett szivtelen adócsavarnál is több magyar állampolgárt hajtott a szélső bal táborába s első sorban ő az oka, ha épen az intelligens osztályok nagy része pártolt el a kormány zászlajától. Ha az adóvégrehajtó az alsó nép, ugy Pauler ur az értelmiség körében verbuválja a híveket a szélső eszmék számára s érdekes lenne kiszámítani, hány kerület elvesztését köszönheti már a kormánypárt Pauler Tivadar urnak.

Miért? Mert miniszteriuma az egyedüli, melyben ma is a régi vármegyei szellem uralkodik. Egy kis vármegye az, melynek kiválóbb állásai betöltésénél első sorban nem az alapos szakképzettség, a tudomány, hanem a némes levél jött tekintetbe. A kinek az nincs, annak lehetnek bármi bokros érdemei, az lehet európai híru szakember, az nem oda való. Éveken át folyt e miniszteriumban a küzdelem Csemeghi Károly ellen; gyűlöltek benne a szakembert s szerencsésen ki is ugratták a miniszteriumból. Idegen elemet képviselt ő ott: a modern szaktudományt. De mert a tudatlanság mindenkor antiszemita volt, a Csemeghi elleni izgatásba már évekkel ezelőtt belevegyült a zsidóellenes tendencia. A korlátolt vármegyei szellem, mely nem az érdemet, hanem a születést tekinti egyedüli kvalifikáczióknak, nem bírta megtűrni a maga körében a valódi szaktudományt, az igazi modern jogi szakembert. Kiküszöbölte köréből s a főbb állások betöl-

tésénél arra az alapra helyezkedett, a mely már csak a vármegyében és még ott sem mindegyiknél van divatban. Ez az oka, hogy az igazságügyminiszterium minden alkotásán bizonyos régi, a mai viszonyokba nem illő szellem vonul át s az az oka, hogy alkotásai majdnem mindegyike ellen olyan általános a visszatetszés.

Ez az oka egyszersmind annak, hogy Pauler Tivadar ur magaviselete a tiszta-eszlári bűnügyben olyan sajátzerű s hogy keze ép oly kevéssé szerencsés és tapintatos itt, mint minden egyéb tevékenységében. Miniszteriuma, vagy jobban mondva vármegyéje intéző körei befolyásolják őt és sugallják minden tettét, minden gondolatát.

A tény, hogy Pauler urat e kérdésben egyedül és kizárólag saját miniszteriuma közegei infomálják, az a hírlapokból eléggé ismeretes. Meg volt már írva, hogy Kozma Sándor kir. főügyészt, ki bűnügyekben törvény szerint informálásra és intézkedésre közvetlenül illetékes, a miniszter ur milyen következetesen és feltűnően mellőzi. Meg volt írva, hogyan akadályozza őt hivatalos tevékenységében, sőt, hogy egy ízben, midőn Kozma Nyiregyházára akart utazni, a miniszter, ki ezt is csak a lapokból tudta meg, egyenesen itt maradásra utasította. Kozma Sándor akkor kényelmetlen lett volna a nyiregyházai urakra, azért igazságügyminiszterileg itt tartották. Ugyanezt tették legujabban Havas Imrével. Őt sem szeretik; gondolkodtak tehát, hogy az igazságügyminiszterium intézkedései folytán le ne utazhassék. Hogy az igazságügyminiszterium hogyan bánik általában a főügyészség minden oly előterjesztésével, mely a zsidó-ügygel összefügg, azt Pauler ur maga a legvilágosabban demonstrálta legutóbb a hevesi kérvény tárgyalásakor. Szederkényi Nándor képv. fölemlíté, hogy a főügyészség a kérdéses rőpirat tárgyában a belügyminiszteriumhoz terjeszté jelentését. Ezt Szederkényi ur a szombati ülésben mondá. Pauler ur azonban csak vasárna rektifikálta ez állítást, kijelentvé, hogy a főügyészség az igazságügyminiszteriumhoz is tett jelentést. Miért várt Pauler ur e rövid helyre igazítással más napig? Nem jogosult-e a gyanu, hogy tudomása sem volt e jelentésről, s arról, a mi juliusban történt, informatorai jóvoltából csak november végén értesült?

Pauler ur informatorai minden zsidó ügyben kizárólag a saját miniszteriumában vannak. Ők pedig nemcsak nem keltik fel miniszterökben a kíváncsiságot, hogy a törvényszerűen hivatott közeg, a főügyészség véleményét is meghallgassa, hanem még ott is mellőztetik vele e közeget, hol ez a törvény szembeszökő sérelmével jár. Hasztalan hirdeti Pauler ur a szószékről oly ékesszólóan a bírói függetlenség, a be nem avatkozás elveit. Tényleg beleavatkozott a tiszta-eszlári bűnügybe, csak hogy még erre sem a törvényszerű közeget használta. Két ízben leküldte Nyiregyházára tanácsosát, Berczelly Jenő urat. Nem szívesen érintek magánügyeket. De bizonyos dolgok megértése lehetetlen egyes ma-

gánviszonyok említése nélkül. Tény az, hogy Berczelly ur Zoltán János szabolesi alispánnal igen közel sógorsági viszonyban áll. És e tény sokat megmagyaráz. Nem tudom, minő jelentést tett Berczelly ur küldetéseiről. De ha Pauler ur általában még a gyanu árnyékát is el akarta volna magáról háritani, úgy ha már mellőzte a főügyességet, olyan tanácsosát kellett volna Nyiregyházára küldenie, ki az ottani intéző körökkel semminemű rokoni, vagy más bensőbb összeköttetésben nem áll.

Ha már mellőzte a törvényes közeget, a mivel magával is fölidézhetette a részrehajlás gyanuját, úgy a tapintat még inkább megkövetelte volna, hogy a részes küldetést olyanra bizza, a ki teljesen kívül áll a nyiregyházi régi összeköttetések körén, melyek befolyása alól a legigazabb ember, a leg részrehajlatlanabb lelkiismeret sem vonhatja ki magát.

De az ellenkező történt s ezzel olyan látszata van a dolognak, hogy az atyafiságos összeköttetések felnyulnak egész az igazságügyminiszteriumba. Pauler ur számos intézkedései, nyilatkozatai, egész magaviselete pedig sokszoros tápot adnak a gyanunak, hogy információit kizárólag egyoldaluan még pedig azok részéről szerzi, kik a tiszta-eszlári bűnügy agiatorius kizsákmányolásában közvetve vagy közvetlenül részesek. Mert ha ez nem így lenne, ha Pauler ur elfogulatlan részről nyerne információit, a tiszta-eszlári bűnügy már rég ki lenne vetköztetve rejtélyes vagy jobban mondva tendenciózus jellegéből.

Acsády Ignác.

Keresztény vélemények a vérvádról.

Befejezéséhez közeledik a tiszta-eszlári ügy, mely egy eddig ismeretlen magyar falut európai nevezetességre tett, mely hónapok óta hullámban tartja a kedélyeket, foglalkoztatja a szellemeket, mely felkorbácsolta a féktelen szenvedélyeket; ez az ügy, mely felett annyit beszéltek és írtak, sirtak és panaszkodtak, gúnyolódtak és kacagtak. Holnap bontják fel a valódi vagy nem valódi Solymosi Eszter sírját: a boncztan és vegytan tudománya a hat hónap óta a földben fekvő hullának esontjain kísérleteket fog tenni.

Mily eredményeket fog létre hozni ez a vizsgálat, megnyit fog általa nyerni az igazság, ki merne e fölött előre véleményt mondani! Hosszu az éjszaka, óhajtjuk a hajnalt.

Oktatásul és felvilágosításul mindazoknak, kik mégsem gyógyultak ki a zsidók ellen emelt vád babonás hiedelméből, akik elhiszik, vagy legalább úgy tesznek, mintha elhinnék azt a rágalmat, hogy a zsidók ritualis czelokra — a tizenkilencedik században így hangzik ez a kifejezés — keresztényén vért használnak, oktatásul és felvilágosításul tudósoknak és tudatlanoknak: hallgassuk meg és jegyezzük fel tudós kereszténynek szavait, kik mint nagy méltóságok viselői, mint uralkodók és államférfiak, mint theologusok és tudósok, véleményt mondtak a vérvádról, mely századunk meggyalázásául még ma is kísért közöttünk.

Nem szólunk VI.-ik Incze pápáról, ki már 1247. július 5-én intézte a hamis váddal illetett zsidók érdekében az ismert bullát Németország érsekeihez és püspökeihez, hallgattunk X.-ik Gergelyről, ki hasonló vádat megsemmisítendő, az előbb említett bullát 1273. július 17-én megújította, IV.-ik Sixtusról, ki két századdal később, és egyéb pápáról, kik szintén felemelték szavukat e rémes babona ellen. Nem említjük a császárokat, kik I. Rudolftól II. Frigyes és III. Ferdinándig megerősítették a pápai bullákat; nem szólunk a portugál, spanyol és lengyel királyokról, a szultánokról és czárokról, dogékról és őgrófokról: ők mindnyájan aljas rágalomnak nyilvánították a vérvádat. És hogyan nyilatkozik Luther e hazugságról, hogyan czáfolja azt meg Wagenseil tanár és hogyan kárhoztatja el a tudós Basnage, hogyan itéli el a különben téríteni vágyó hollandiai Hoornbeck; hogy ezt a mesét megczáfolja a kikeresztelkedett Gerson és hogy még a szintén kikeresztelkedett Pfeifferkorn is, ki különben előbbi hitsorsosainak esküdt ellensége, erősen állítja, hogy a zsidók nem használnak keresztényén vért ritualis czelokra; hogy a híres egyháztörténész, Fleury, méltatlankodva fordul el e vérvádtól és hogy a híres bécsi tanár Sonnenfels Alajos egész könyvet írt a zsidóknak a vértől való irtózásáról: mindezt általában ismert dolognak tétélezhetjük fel és erre növe az ez évi június hó elején „a tiszta-eszlári vérvád“ czim alatt megjelent röpiratunkra utalunk.

Midőn jelenleg az új és legújabb korbéli hirnevet kereszt-

T Á R C Z A.

A mit zsidó tolakodásnak neveznek.

— Az Egyenlőség eredeti tárczája. —

Az utolsó őszi verseny alkalmával ott állottam a zöld gyepen a versenybírák páholya mellett, mikor egyszerre csak a következő párbeszéd üt meg fülemet:

- Lám, megint a Spr-féle ló a győztes.
- Ma már a második.
- Mégis csak tolakodók azok a zsidók!
- Mert hát Spr. zsidó volt.

*

Színházban, hangversenyben lépten-nyomon hallható a panasz.

- Csupa zsidó!
- A legszebb helyet ők foglalják el!
- Tolakodó zsidója!

*

Csakugyan tolakodó-e a zsidó?

Magától értetik, hogy e helyütt nem akarunk vitatkozni a fölött, vajjon léteznek-e egyáltalán tolakodó zsidók; itt csak arról lehet szó, vajjon a zsidó mint faj, bir-e azon semmiesetre sem kellemetes és behizelgő jellembeli tulajdonsággal, hogy több tért foglal el a társadalomban, mint a megnyit anyagi és szellemi eszközei megengednek.

*

Volt idő, midőn a nemzeti színház nem állott azon magas színvonalon, melyet jelenleg elfoglal és midőn a fővárosi német színház még a bécsi Burg mellett is müintézet számába vétetett. Tény, hogy akkor a fővárosi zsidóság annál is inkább felkereste a német színházat, mert magyarul nem igen tudott. Ma a zsidóság a fővárosi magyarság legjavához tartozik és annál inkább lepi el a nemzeti színház üléseit, mert a z jobb a németnél.

Azelőtt azt hangoztatták, hogy a zsidó hazafiatlan, mert a pesti burgertől nem tanult magyarul, most tolakodó, mert magyar voltából szellemi élvezetet is akar huzni.

*

Ha a gazdag zsidó, a nemesített, sőt bárósított zsidó főúri passziótól idegenkedik, lovaregyletbe nem iratkozik, tán vadászatokat sem rendez, akkor mihaszna, fukar, nyúlborós az istenadta; ha pedig ép azokra költi pénze feleslegét, mire a többi gentry vagy arisztokraczia, akkor egyszerűen tolakodó zsidó.

Kérdés: Mit cselekedjek és mit mulasszon el az ember ha már egyszer zsidónak született?

*

Nem áll az, hogy a magyar zsidóság tolakodó.

Nem tolakodó a fővárosban és nem tolakodó a vidéken. Vannak egész testületek, állami intézmények, a hova eddig zsidót alig juttattak. Az egész közigazgatásból ki vannak zárva a zsidók. A zsidóság körülbelül három száztólját

tyének véleményeit idézzük, megkezdjük ezt az emberek egyik legnemesbikével, a ki saját nemzetének büszkesége, európai hírnévnek örvend: bárány Eötvös Józseffel. Ő „A zsidók emancipációja“ című művében, mely nemskára a damaskusi esemény után jelent meg, a következőket mondja:

„A középkorban a zsidók ellen kikoholt dőre mesék ma legfeljebb mosolyra indíthatnak bennünket. Mert ki hinné el, hogy ők időről-időre keresztény vért áldoznak, keresztény gyermekeket megölnék és egyéb ilyen fajta dőreségeket? — De mi lehet eléggé hihetetlen és nevetséges, hogy a roszkarat kétkedni valót találja benne? — Valóban, a mi korszakunkban mindezeket néhány vén asszony kivételével nem hiszi el senki.“

Ezt írta Eötvös, a magyar kultusz miniszter, a jelenlegi magyar igazságügyérnek, dr. Pauler Tivadarnak közvetlen elődje.

Alig terjedt el Németországban a damaskusi vérvádnak híre, dr. Dräseke, püspök, egyike a legkitünőbb egyházi szónokoknak, határozott nyilatkozatban a vádat teljesen elítélte.

Dr. Schubert G. H., ki ép annyira ismeretes természetvizsgáló és természetbölcész, mint utleiró, az A. Allg. Zeitung 1840. april 30-iki számában véleményt nyilvánít, melyben ő, ki mint utazó jól ismeri a keleti zsidókat, benső meggyőződésből állítja, hogy ama csodálatosan borzalmas mese azoknak, valamint az összes zsidóknak gondolkodásával, ősrégi szokásaival és szigorúan megtartott vallási szertartásaival a legnagyobb ellentétben áll.

Dr. Veith F., bécsi udvari hitszónok, születésére nézve zsidó, a templomban az összegyűlt község előtt ünnepélyes esküt tett, hogy ama gonosz csellel terjesztett hazugság, mely szerint a zsidók ritualis célokra keresztény vért használnak, nem egyéb kárhóztatandó aljas rágalomnál és sem az öszövétségi könyvekben, sem pedig a Talmud irataiban, melyeket, ugymond Feith, jól ismerék és buzgón átkutattam, nem foglaltatik. Isten engem úgy segítjen és legyen nekem utolsó órámban kegyelmes üdvözítőm! . . .

A damaskusi vérvád idejében Georg Wildon Pieritz, hittérítő és kikeresztelkedett zsidó, letette rabbi Menasse ben Israel tisztító esküjét, mely szintén előfordul a „tíza-eszlári vérvád“ című munkámban.

Abban az időben 35 kikeresztelkedett zsidó nyilatkozatot állított ki. Ez a nyilatkozat benne foglaltatik a zsidó vallás ellen buzgón harczoló A. M. Caul által kiadott és az angol királynőnek ajánlott „Reasons for believing“ című munkában és azt mondja, hogy a vérvád alávaló és ördögi hazugság.

A „Philosophie der Geschichte. oder über die Tradition im alten Bunde“ című munka tudós szerzője, dr. F. I. Molitor, ki, mint maga állítja, rabbik és kabbalisták munkáit sok évi tanulmányainak tárgyává tette, a mindenhatóra, az igazság és szeretet istenére hivatkozva kinyilatkoztatja, hogy „sem a talmudistáknak, sem a kabbalistáknak munkáiban, sem egyáltalán sem miféle zsidó munkában soha a legcsekélyebb okot nem találta, mely arra indította volna őt, hogy elhiggyje a zsidók ellen emelt ama kopott vádat: és hogy daczára annak, hogy hosszú idő óta tanulmányozza a zsidó hagyományokat, a zsidók közt létező ilyesféle tradíciónak soha legcsekélyebb nyomát sem találta.“

Valamint a katolikus Molitor, ugy a protestáns hittudós és jogász, Meyer János Frigyes, ez ügyben terjedelmes véleményt nyilvánított. Meyer János Frigyes (Majna melletti Frankfurtban), ki a bibliát lefordította és magyarázta és ki a hébereknek legidősebb kabalistikus okmányát, a Jezira könyvét is héber és német nyelven fejtegette, ezt az ügyet inkább nevetséges oldalról fogja fel, midőn ezeket írja: „A mi a zsidóknak vérszomját illeti, ezt annyi század óta gyilkosság nélkül is akármelyik eretvágó borbélynak műhelyében kielégíthették volna, de daczára ennek, soha sem jött oda zsidó vért vásárolni. Itéljünk jog és igazság, ne pedig mesék és hazugságok szerint, legkevésbé pedig a kinpad után, eme kényelmes de ég bekialtító eszköz után, mely-

az egész lakosságnak teszi; e szerint már a paritas elvénel fogva is, ha nem is tolakodásból, igényelhetné:

1. hogy legyen egy-két zsidó főispán,
2. egy-két zsidó alispán,
3. egy-két zsidó megyei főjegyző stb. stb.

Ugy látszik, hogy a zsidó, kinek ellenségei olyan nagyszerű hatalmat tulajdonítanak, mégis csak szerény, mert nem is tett még kísérletet arra, hogy a megyei vagy városi közhivatalokba befészkelődjék. Még jelöltnék sem lépett még föl zsidó megyei vagy városi resztauráció alkalmával. Van ugyan az országban számos helység, a melyben a polgármester, községi bíró vagy jegyző zsidó, de ezek bizonyára csak azért emeltettek e díszes polczokra, mert a község tőlük a legjobb szolgálatokat várja; még Baja városa is zsidó polgármesterrel diszelgett mindaddig, míg az illető sedes curulis-ét önszántából oda nem hagyta. És van egy zsidó szolgabíró, egy nem kikeresztelkedett zsidó szolgabíró e magyar hazában, de csak azért, mert annak zsidó volta — titok, és e sorok írója nem akarván szolgabíró hitsorsosát kellemetlenségeknek kitenni, nem is árulja el, hogy „quis, quid, ubi, quibus, auxiliis, cur quomodo, quando.“

*

A fővárosban az arány egy hajszálnyival sem jobb a fővárosban, melynek lakossága hatodrésztét a zsidóság teszi, egy százalék zsidó közhivatalnok sincsen. A nagyságos

polgármesterek sorában, a tekintetes tanács körében a jegyzők és tollnokok seregében hiába keresni egy olyan embert, a kinek az önérzetét sértik, ha a zsidótolakodást emlegetik.

*

Hát a kormány, a miniszteriumok körében? Elelvétve ráakadunk egy alantas hivatalnokra, ki már annyi megannyi éve rágja a fogalmazói, sőt még a titkári tollat; de ezek az irigylendő Mohikánok még akkor jutottak hivatalba, midőn még nem létezett liberális párt, azoknak szolgálati idejük kezdete abba a korba esett, midőn még Horváth Bódi-féle demokraták kormányoztak, a kik keresve-kerestek zsidó jogászokat a kir. tábla meg a legfőbb törvényszék számára, keresve-kerestek ilyen zsidókat, mert testté akarták tenni az egyenlőségről való magasztos tant. És van még most is egynehány zsidófelekezetű bíró s kir. ügyész, de Paulez uram ártatlan ezeknek kinevezésében, elődeitől ráragadtak ezek is a nyakára.

*

S szóljak még arról is, minő sorsban részesülnek azon szerencsetlen zsidó idealisták, a kik az arany kincsekkel ígérkező tanári pályára szánták magukat? Felekezeti, elemi tanítóknak kénytelenek fölcsapni, mert Frefort ő liberálissága szintén elvekköl bir, igen is, hihetetlen, de tény, Trefort ő execiája nemcsak a keserűvizek kivételével, hanem a zsidók nem alkalmazásával is foglalkozik. És mert de capite foetel

lyel megtudták — azt a dolgot, mely nem létezik.

Ezt írta negyvenegy évvel ezelőtt Frankfurt szabad birodalmi város polgármestere, a hittudós Meyer, és a tiszta-eszlári manöver láttára ma sem írhatna másképp.

Valóban, Tisza-Eszlára gondolva, visszaborzad a humanitás szelleme.

Mely keresztény autoritásokat kell legujabb időben szemben a tiszta-eszlári mesével meghallgatnunk?

Itt első helyen a magyar püspöki kart kellene megneveznünk. Magasztos hivatásuknál fogva főpapjainknak felszólalniok kellett volna a hazug vád ellen, nem a zsidóknak, hanem a jog és igazságnak, a nép felvilágosításának érdekében. Ezt oly könnyen megtehették volna! Nem lett volna egyéb dolguk, mint hivatkozni Inceze, Sixtus stb. pápák bulláira, és ezzel világtörténeti jelentőségű tettet hajtottak volna végre. Mondják ugyan, hogy a szeretetreméltó egri érsek, dr. Samassa bizalmas körben nyilatkozott a tiszta-eszlári ügyről és határozottan neveltséges dolognak állította, hogy e történetet a zsidósággal hozzák kapcsolatba. Nyilvános véleményt sem tőle, sem a tudós Haynaldtól nem hallottunk. Igaz-e az, mit nemrég beszéltek — hogy Haynald bibornokot egy zsidó hitszónok ez ügyben való vélemény nyilvánításra felkérte: csakugyan volt-e szándékában Haynaldnak a dolgról egyenesen és határozottan nyilatkozni, — ezt nem tudjuk. Tény az, hogy a magyar püspöki kar magas állásával összeférhetlen dolognak tartotta, sikra szállni a jog és igazság, a felebaráti szeretet és humanizmus érdekében,

Kevésbé aggodalmasnak és kevésbé elfogultnak mutatta magát a legrégibb német püspökség jelenlegi birtokosa, dr. Kopp, fuldai püspök. Ő kijelentette, hogy az a feltevés, hogy a zsidók rituális czélokra valaha keresztény vért csak használhattak is, sem a zsidó vallás, sem a történelem által igazolva nincs és hogy ilyen vádat, bármily okokra vezettség is az vissza, határozottan vétke és hazugságnak kell jelezni.

Valamint a lipcei egyetem hittudományi kara az 1714-évi nyilvánított véleménye által évkönyveiben dicsőséges lapot szerzett magának, úgy a tiszta-eszlári vérvád ügyében tett

nyilatkozatok által több egyetem hittudományi kara joggal megérdemli az elismerést.

Az utrechti és leideni birodalmi egyetemek hittudományi kara — az utóbbinál a nagyhirű A. Kuenen tanár működik — határozottan tagadják, hogy a zsidók bármikor és bármiképp használtak volna rituális czélokra keresztény vért. „A zsidó törvények és a talmud nem csak, hogy embervérnek ilyesféle rituális használatát nem írják elő és nem engedik meg, sőt ezt a felhasználást feltétlenül kizárják és egy adatot sem tartalmaznak, melyet az alaposságnak némisszinezetével a tett ajánlásául vagy mentségeül elfogadhatnánk.“

Általános ismert dolog, hogy az agg Delitzsch Frencz lipcei és a theologus dr. Strack berlini tanár megsemmisítő ítéletet mondtak a vérvád felett; — véleményüket közölte minden hirlap, mely nem a fanatizmust vallja jellegének.

Kevésbé ismeretes az a vélemény, melyet Merx heidelbergi és Stadelgieszeni egyetemi hittanárok mondtak. Az előbbi e szavakkal fejezi be indokolt véleményét: A ki a nélkül, hogy bizonyítékra hivatkozhatnék — a mi persze nem lehetséges — a vádat felhozza és mint tényeken alapulót, nyilvános gyűléseken hangoztatja, azt roszakaratu rágalmazónak kell tekinteni, a kivel szemben a büntető törvényeket kell alkalmazni.

Olyan emberek előtt, mint a kiknek nyilatkozatait és véleményeit itt előadtuk, mindenkinek ki, — nem akarom mondani a tudós — de a józanul gondolkodó emberek közé számítja magát, bűnbánó vallomással, pater peccavit mondva, meg kell hajolnia.

Végezetül hadd álljanak itt ama szavak, melyekkel Stadel tanár ez évi október 10-én kiadott véleményét befejezi:

„A tiszta-eszlári ügy vizsgálatának bármily legyen is eredménye, annyi előre bizonyos, hogy azzal sem a zsidó vallás, sem a zsidó nép jellemé ellen nem fognak

piscis, a liberális főváros is bir ily fajtájú fenkölt elvekkel és ha csak módjában van, mellőzi a szegény ifjukat, a kik legjobb minőségük mellett sem birnak ama ruganyossággal, hogy ad hoc megszűnnének zsidók lenni.

Ilyen tolakodók a zsidók!

Szeretnek tanulni és tanítani. De a legjobb esetben csak az első hajlamukat elégíthetik ki, a taníthatástól elüttetnek. Nyernék ugyan diplomát, de kathedrát nem.

A jogvégzett zsidó előtt elzárkózik a bírói, el a közhivatalnoki pálya; nyitva áll előtte csak az ügyvédi iroda. És ha azután több a zsidó ügyvéd, mint lakossági számarányukhoz képest a zsidóktól telhetnék, azt mondják:

— Tolakodó zsidó!

Csak egy pálya van, a melyen a zsidó boldogulhat és az — a katonai pálya. A közös hadsereg és a honvédsapátok tisztai állományában a zsidó a neki megfelelő helyet elfoglalja, a nélkül, hogy azt neki szemére vetnék, a hadsereg a magyar állam egyetlenegy közintézete, a melyben az egyenlőség elvét gyakorlatban is tiszteletben tartják és a melyben a zsidónak jobb ambícióit tolakodásnak nem nevezik.

Pedig nagyon szomorú állapotokra vall az, ha valamely országban a legmagasabb polgárosodást, a legfenköltebb liberalizmust a katonaság képviseli.

Sturm Albert.

JOKLI.

— Rajz egy szomszéd kis sváb faluból. —

Írta: Kiss József.

(Vége.)

A kupaktanács kebelében pillanatig mély csend uralkodott.

Hála a falu pennája előrelátó gondoskodásának, a Jokli máglyára nem került. Harmadnapra éjjel vagy tíz szakállas vén zsidó jött el a városból, beállítottak a megholt Jokli csöndes kamarájába, hol már-már csaknem megvette az unalom. Azután szépen megmosdatták a Joklit, és bokáig érő ujdonatuj hófehér inget adtak rá; úgy sűrögtek-forogtak körülé, mintha valami nagyon nagy ur volna; halkán, suttogva beszéltek, mormogtak, imádkoztak, nehogy valahogy felralálják költeni. A Jokli nyugodtan hagyott magával tenni, amit csak akartak; még azt sem bánta, mikor a gyalultatlan deszkából összehevenyézett fedetlen lábába belefektették, aztán vállakra emelték és vitték.

Csodálatos fényes nyári éj volt.

A szunyogháló-vékonyra nyútt kékcikós szegélyű „thalisz“-on (imaköpeny) keresztül, melybe fáradt fejét bepólyázták, egész kényelmesen bánulhatta Jokli a sötétkék ég pompáját, a ragyogó csillagokat!

A hold ezüst sugára egyenesen arczába sütött és Jokli lelkén fájdalmas emlékek vonultak át, — a szerencsétlen Toncsira gondolt, ki valamikor régen úgy tudott a napba nézni, mint ahogy ő most a holdvilágba néz. Mennyivel könnyebb ez; különösen akinek olyan magasrangu atyjafia van ott fenn a holdban, mint a Joklinak: a hárfázó szent Dávid!

fordulhatni. Az olyan tettek, mint a minővel vádolják az ottani metszöt, a zsidó nép jelleme előtt idegenek, a zsidó vallás pedig irtózik tőlük.

Dr. Kayserling M.
budapesti rabbi.

A „Függetlenség“-ről.

Mikor a „Függetlenség“ szerkesztője az „Egyetértés“-től kénytelen volt megválni s a maga szakállára lapot indított, mindenki azon hiedelemben volt, hogy ez a lap a szabadság, egyenlőség és függetlenség magasztos eszméinek lesz határozott, bátor közlönye, hogy ama eszményi magasságra fog vergődni, a melyen az 1848-iki függetlenségi harc dicső szellemei állottak s a mely dolgokat a „Függetlenség“ csecsemő korában oly nagy előszeretettel pengetett. Nem mulasztott el egyetlen pillanatot, ha mindjárt hajánál fogva is, hogy elő ne rántsion egy-egy mozzanatot abból a hős korból. Hűségesen utána lapozgatott a kalendáriumban, hogy az illető naphoz fűződő emlékeket felemlitse gyászkeretben vagy babérkoszorúval felékesítve.

Azonban a „Függetlenség“ csecsemő korából suhanc korába lépett és kimutatta foga fehérét. Soha közönység lapban úgy nem csalódott, mint a „Függetlenség“-gel, soha lap annyira nem élt vissza a közönység jó hiszeműségével, mint a „Függetlenség“, mely férfiatlan álarckodásával azt akarta kezdetben elhitetni, hogy ő a szent szabadság, a jog egyenlőség és függetlenség nyílt előharczósa, a helyett azonban, mi helyt megmelegedett, más célja nem volt, mint konkolyt hinteni e nemzet fiaiközé, faji és felekezeti gyűlöletet szítani a rágalmazás, hazudozás, bujtogatás rútságos eszközeivel.

Ama dicső kor nagy szellemeinek nevével álcázta magát, kik a magyar nemzet ujjászületését eszközölték, kik lángoló és önzetlen hazafiságukkal e sokat zaklatott nemzetet együvé forrasztották, hogy együttesen, vállvetetten, mintegy egymással versenyezve, nagy és fényes tettekre buzduljon; kikről a történet megírja, hogy oly magasztos törvényeket alkottak, melyek előtt a néposztályok érdekei egybeolvastattak, úgy hogy vetélkedtek egymással, megkönnyíteni, elősegíteni az ország ujjászületésének nagyszerű művét. A volt nemesi osztály, mely e magasztos munkában a vesztés fél-

volt, hazafias érzésében nemes rezignációval viselte a közjólétnek hozott áldozatokat, és ő szintén örült, hogy az osztályok és felekezetek választófalai lehullván, a nemzet egy nagy, erős testté olvadt, és azon közboldogság, közjólét igéző reményképein legeltető szeméit, mely az ő egyéni jólétének is új forrásokat nyitand, s a nemzeti egybeolvadásból kifejlendő virágzás neki is bőséges erkölcsi és anyagi kárpótlást nyujtand. Ezek voltak igazán a szabadság, egyenlőség és függetlenség igazi önzetlen harczojai, kik e magasztos nagy eszmékért nemcsak élni, és értük anyagi áldozatokat hozni, de dicsően meghalni is tudtak!

A „Függetlenség“ valóban fényesen bizonyította be, hogy ő csakis eme nagy szellemek nyomdokaiban halad, ezeket követi. Pirulni kellene neki, ha erre gondol, vagy ha már arczbőre pirulni nem képes, úgy dörzsölje a falhoz arczatá minaddig, míg ez a bőre lehámlik róla!

Hallatlan az Magyarország történetében, hogy akadtak volna egyesek, kik a hazafiság és igazságszeretet leple alatt, ilyen módon, ily aljas eszközökkel bujtogattak volna néposztályt néposztály ellen, vallásfelekezetet vallásfelekezet ellen, kik a békésen munkálkodó és a nemzet testébe mintegy beléolvadt polgárok csendes hajlékának feldulására törekszenek, azoknak személyi és vagyoni biztonságát kétségessé teszik. A korszellem meghozta a jog-és vallás egyenlőség gyümölcseit, minden polgárt rang és valláskülönbség nélkül törvény előtt egyenlővé tett.

Hozzánk is eljutott a felvilágosodott korszellem e vívmánya, s büszkén mondhatjuk, hogy a dicső reform gyakorlati életrevalósága, mely a magyar nemzet minden rétegét áthatotta, volt oka, hogy a nemzeti élet minden ágazataiban csak egy évtized alatt tett akkora haladást, minőre különben századokon keresztül sem lett volna képes. De azért a „Függetlenség“ szerkesztője jónak látja csupa bűnös kapzsiságból egyenlenséget szítani a vallásfelekezetek között, a már egygyé olvadt nemzet lakosait egymás ellen bujtogatni, a nemzet testét szétmarcangolni és visszaidézni ama régi setét kort, melyek e nemzet történetének gyászos lapjait képezik.

A magyartalanság és hazafiatlanság vádjával bujtogata zsidósággal ellen, ugyanazon magyar zsidók ellen, kikről Keleten a magyar tud. akadémiában kimondá, hogy a magyarországi összes felekezetek között magyarság tekintetében, alapos

Egyszerre valami mély, sötét árnyék váltotta fel az égi világosságot.

De ez az árnyék tele volt illattal, édességgel, titokszerű neszszel, zsongással, mystikus, mély, bódító gyönyörűséggel!

A koporsóban szendergő Jokli azt hitte, hogy ez már a mennyország, pedig ez még csak az erdő volt!

És amint a sajátságos, inkább vidám mint szomorú gyászmenet mélyebben az erdőbe nyomult, a mint a százados vén tölgyek és cserfák megismerték, hogy az, a kit ily szörnyű nagy pompával, szakállbillegerő imádságok és ezeréves zsoltárok mormolása mellett ilyen nagy kényelem közt utaztatnak a másvilágra, nem csekélyebb személy, mint az ő jó ismerősük, a Jokli: akkor hirtelen nagy nyüzsgés, zibongás, költögetés, versengés támadt az egész erdőben. Mindenki látni akarta a Joklit, mindenki szerette volna tudni, hogy hová megy a Jokli? Az erdő álmostáskái: a fekete rigó, harkály, tengelicz meg-meglibbentették álmukban szárnyaikat, egy dal emléke vonult keresztül álmaikon, de nem tudtak felébredni s csak olyan gügyögő félhangon kívántak „szerencsés utat“ a Joklinak. De a többi madár mind felérezett, és támadt az ágak és lombok közt csodálatos suttogás, dallamos moraj...

Ekkor egyszerre megszólalt a fülemile.

Az alvó Jokli megérezte, miként rezzennek meg azok a vén, szakállas száraz halottvivők, kik koporsóját vállakon emelik. Olyan ők még nem hallottak soha. De a Jokli igen. Ő könny nélkül tudta a fülemile minden nótáját, kivéve azt az egyet, melyre épen most rákezdett, mert az ujdonatú dal volt, melyet egyenesen ez alkalomra költött a fülemile, requiem a Jokli temetésére!...

A boltozatos sötét lombivék nyílásain itt-ott keresztül-

tört a holdfény és sugarai össze visszakuszálódtak a tekerényes lombikátorokban. Egy utszéli cserfa tetejéről két parányi villgó szemecske nézett le a Joklira, ha vajjon észreveszi-e? A mókus volt.

S mikor a Jokli már jó messze járt és még mindig úgy tett, mintha észre sem vette volna, haragosan utána kiáltott:

— Zsidó-bidó Jokli, kell-e mogyoró?

Egy kis bizalmas pintyőke meg kérdezte:

— Zsidó Jokli, mit árulsz? — S mikor a Jokli még arra sem felelt, egy kis elkeseredett tücsök rápirított:

— Ejnye be nagy ur lett belőled, Jokli, még csak nem is felelsz!

Jokli meg csak úgy kaczagott magában. Igazán, isten fölvitte a dolgát. Nagy kereskedő lett belőle. Hajdan szatyinogot, galandot árult, most egyszerre deszkát árul! Az nagy különbség ám.

S mikor a hajnal első sugarai feltűnedeztek a keleti láthatáron, mintha csak ragyogóbb folytatása következne annak a tündéri nyárejnek, akkor egy tömérdek nagy város kapujához ért a Jokli kísérete, hol a házak falai tele vannak vésve aranyos betűkkel, sok szép ezifrasággal. És azon a kapun a Joklit hangos zsolozsmákkal és nagy tiszteletadással bekisérték, letették egy kis ujjonon ásott gödör tövébe, azután odalépett a fejéhez a legvénebb zsidó, akinek a leghosszabb szakála volt, megszellőztette a Jokli négyenyűstös szemfedelét és ájtatos, éneklő fohászszal inígy szólott nagy ünnepevényesen, míg a többiek álmatlan arcokkal körülállották a Jokli koporsóját:

— És boesáss meg minekünk, amit netalán ellened vétettünk volna és boesáss meg az egész Izraelnek. Amen.

statisztikai kimutatás szerint, első helyen állanak, kik éveken keresztül lelkes és páratlan buzgalmu odaadó működésükkel iskolában és családban oda hatottak, hogy az ifjabb nemzedék kivétel nélkül, nyelvre, gondolkodásra és hazafias érzelmekre teljesen magyar legyen.

De a „Függetlenség“ tájékozó vakdühében azért is haragszik, ha a zsidók rohamos módon megmagyarosodni törekszenek, mert fél, hogy egy pár ingyenélő, ki se tanulni, se dolgozni nem tud és nem akar, ki mással nem, csak származásával henczeg, meg lesz fosztva attól a kegyelmi kenyértől, melyben, tekintettel születésére, a szájalom észesíti, — ha akadnak magyar műveltséggel bíró zsidók. kik az, általok névleg viselt hivatalt becsülettel munkasággal s oda adó tevékenységgel végzik. Különben ki a „Függetlenség“-et kissé figyelmesen olvasta, az azonnal belátta, hogy valójában maga sem tudja, mit akar, mert mind az a mit a zsidó ügyben állít, a be nem számíthatás bélyegét hordja magán. Dühöng, ha kaftános zsidót lát, dühöng, ha rendes szabásu ruhában látja, de legjobban, ha megérné, hogy nemzeti magyar öltönyben volna alkalma minél sürűbben látni zsidót. A mérge eszi, ha zsidó kereskedik, ha művészetet pártol és színházba jár, ha az országban mintagazdaságot szervez s felfogva az újabb kor nagy vívmányait, azokat nagy lelkesedéssel alkalmazza, — csupán egyet szeretne a zsidóktól, a mit pedig el nem fog érni, hogy valamennyien praenumeraljának a „Függetlenség“-re. Akkor talán kiengesztelődnek hazafias bősze!

Volt egy idő Magyarországon, mikor egy pár hitvány ember hirnèvre vágyott, s ezt nem tudta másként elérni minthogy felesapott — szegénylegénynek. Így keletkeztek a Patkók és Rózsa Sándorok, kik rettegésbe hoztak egyes vidékeket s ott azután általános szóbeszéd tárgyát képezték. Voltak azután hozzájuk méltó Tatár Péterek, a kik e nagy emberek hőstetteit rigmusokba szedték és dicsőítették. Ez azután képes volt felingerelni a gyenge elméjü sühedereket, hogy gazdának állottak be a Patkók és Rózsa Sándorokhoz, ha e tettekre nem annyira a gazság, mint épen a hirhedség utáni vágy kergette is őket. Divattá lett szegénylegénynek lenni, pandurokkal szembeszállni, és zsványhajtó vadászokat rendezni. És ezek a ficzkók ebben magyaros tempót láttak, s tarpilisükben talán az igazságszeretet és hazafiasság eszméje is megfordult. Ki tudja, hisz Jókai egyik gyönyörű regényében hiteles forrás után azt állítja, hogy nem egy mágnás fiu állott be kollegának a haramiák közé csupa — passzióból. A nép között elterjedt kalandos mondák és legendák vonzották őket.

A „Függetlenség“ most divatba hozta az antiszemizmust. Hazug mondák és legendák által kívánja terjeszteni e mételeyt Magyarországon, mely mételey ép oly hatást tesz a külföld előtt, mint tett annak idején a Patkók és Rózsaák epochája.

Mély szomorúság tölti el a lelket, mikor a divatozó antiszemita hajszára gondolok, nem magunkért, mert mi jogunk és igazságunk érzetében fölemelt fövel és férfias bátorsággal meg fogunk felelni mindenre, a mit e bűnös izgatások előidéznek, de bántja lelkünket az a tudat, hogy a gyenge koru ifjuság, melynek minden szép és magasztosért kellene lelkesedni, akaratlanul is magába szivja e büzhödt légpárát, tele lelket ölé miaszmákkal. De mig ez ággálylyal tölti el lelkünket, addig őszintén örülünk azon, hogy a „Függetlenség“ régen tul van fénykorán s napja már-már végkép alászáll, az igaz, hogy zajt tudott ütni üres frázisaival, hisz az üres hordó kong legjobban, de az álmodozott eredményt elérni nem tudta és azt elérni nem is fogja.

Azt sajnáljuk legjobban, hogy a magyar zsidók oly nagy súlyt fektettek egy perczig is arra, a mit a „Függetlenség“ mondott, hogy volt pillanat, melyben azt hitték, hogy e nagyszájaskodó úrs beszédeknek nagyobbszerü komoly következményei lehetnek. Igaz, hogy nem csekély azok száma, kik a felforgatást a zavart szeretik és keresik, csak azért, hogy benne hamarosan halásszanak. A proletárság nálunk meglehetősen van képviselve. Mindig nagy volt azok száma, a kik dolgozni nem akartak, s így becsülettel megélni nem tudtak, a kik az ösöktől örökölt vagyont könnyelműen eldorbézolták, elszegényedtek, ezeknek most hát kapóra jött az antiszemitaság.

Nemes foglalkozásuk abban áll, hogy folyton azt hirdessék: a zsidó oka mindennek. Amugy is gyengesége az embernek, ha hibákat követ el és tönkre jut, a hibát nem önmagában keresni, hanem más valakiben.

No, de nem tart ez már soká. Tudja azt a „Függetlenség“ legjobban, és kapkod is most már fűhöz-fához, miután látja, hogy a tiszta-eszlári eset egészen másként fog lebonyolódni, mint ő álmodta, a békés-gyulai leányrablási kísérletre pedig nem hederit senki. Csupán arra kérjük a zsidó vallásu polgártársakat, ne engedjék magukat letántoríttatni a magyarosodás és hazafias haladás ösvényéről. Teljesítsék honfui és polgári kötelességüket ugy, mint eddig, ezután is buzgón és lelkiismeretesen, és ne hederítsenek a „Függetlenség“ hetvenkedéseire, mert mig Magyarországnak igazságszerető koronás királya, törvényhozó testülete, józan társadalma és erős hadserege van, addig nyugodtak lehetnek, mert az igazságot büntetlenül lábbal taposni sokáig nem lehet. *Strausz Adolf.*

A ritualis bünt csináló banda.

A dadai hullának az orvosi szaktudomány elsőrendü korifeusai által eszközölt felülvizsgálata a ritualis bünt csináló banda törvényt és jogot sárba tipró masinációjának szennyleplét szellőztette e héten; de ez az igazságtagadó czinizmust, melynek szemtelen homlokára a legfőbb szakértői vélemény a hazugság bélyegét rásütötte, ugy látszik meg se zavarta. Tovább üzi a pökhendiség szélhámos eszközeivel lelketlen gazságait s ugy viseli magát, mintha a kutató tudományt lefőzte volna.

Nem addig vagyunk!

A kinek van szabad szeme, olvashatja és a ki rendelkezik az elfogulatlanság egy mákszemnyi józan-ságával is, átlátja, hogy mindazok a kompakt betűvel szedett hírek, miket a ritualis bünt csináló banda még tegnap világgá szórt, ma már az igaz tények szuverén tekintélye előtt a zsidók elleni izgatásra szánt czélzatos hazugságokká törpülnek.

Tegnap a banda zsurnaliszta dobosai a rosszhiszeműség legmeztelenebb czinizmusával azt hirdették, hogy a szakértők a kiásott hulláról azt állították, hogy egy 18—20 éves nőszemély holtteste, s ma kisül, hogy a szakértők memcsak az életkorra, de sőt más körülményekre sem adtak még véleményt.

Mi kik tudjuk, hogy micsoda madarak tollai írják tele azt az ujságlepedőt, melyhez a hazugságok annyi szennyje tapad, mi előre el voltunk készülve azokra a szemfényvesztő vergődésekre, melyeket az antiszemita banda inszczenál még abban az esetben is, ha az apodiktitás csalhatatlan tényeivel áll szemben. Hiszen épen abban rejlik legfőbb ereje, hogy a kiderített és nyilvánvaló tények elferdítésében oly vakmerő bátorságot tanusít, hogy azok, kik nem ismerik az antiszemita betyárság mindenre kész gonoszságát, kétkedve állanak e határtalan merészség előtt, mert lehetetlen a tisztességnek csak feltenni is, hogy ember ennyi galádságra képes legyen.

Mit csináltak tegnap és mit csináltak ma? Tegnap az antiszemita banda leghatározottabban hirdette, hogy a kiásott hulla egy elélemedett nő holtteste; ma pedig, miután a kiderített tények ez állítást meghazudtolják, rárohannak Dr. Scheuthauer egyetemi tanárra, mint a véredek az áldozatra és megugatják tudományát, jóhiszeműségét, elfogulatlanságát sőt becsületességét.

Semmi se szent előttük. Egy a szakképzettsége által európai hirnèvre emelkedett veteránja a tudománynak se imponál nekik, ha az igazság szolgálatába lép. Ők, kik az orvosi tudomány képviselőit a Kis-

Horváth-Trajtler mértékével mérik, el se tudták képzelni, hogy van orvosi szakférfi, ki magát az igazság utjától se szép szóval se terrorizmus által eltereltetni nem engedi. No hát Scheuthauer az a szirt, melyet ugatásokkal megtántorítani nem lehet. O sokkal magasabban áll semhoggy érinthetné a sár, melyet a ritualis bünt csináló banda feléje hajigál. Annyit azonban jegyezzen meg magának az a becsületrabló banda, hogy meg fogják izleltetni vele becsmérlésének keserű gyümölcseit, nem azért, hogy bűnhődjék a gabság, hanem hogy végre példát statuáljanak azok számára, kik mások rágalmozásával és gyanúsításával üzérkednek.

Azok után, miket a mai tudósításaink tartalmaznak, mindenki világosan láthatja mily fegyverekkel harcolnak az antiszemita banda nyiregyházai és budapesti vitézei. Hazudozás, álnokoskodás, csalás, vesztegetés és terrorizálás az eszközök, melyeket e banda az igazság elleni harcban használ. Kitanítanak egy öreg asszonyt, hogy tagadja meg lelkének legtermészetesebb sugalmait és elszajkóztatnak egy anyával gyermekmegtagadó hamiságokat. Testvért, rokont és ismerőst egyaránt vonnak be abba a hálóba, melyből az ártatlanságnak hóhérkötelet akarnak fenni. Iratnak ezinkostársak által hamis tudósításokat, visszaélnék a villanyosság híradó gyorsaságával, merő hazugságokat sürgönyözve az ország minden részébe, hogy az izgató koholmányok benyomása alatt zsidóhajszát szitsanak. Felavatnak borbélyokat orvosi szaktekintélyekké, bonczkóst nyomnak egy fogász markába és csalhatatlan szakértelmére esküdnek, csakhoggy a közöniséget legalább is egy napig félrevezethessék. Ezt a tegnapi tudósítások csakugyan el is érték; de ma, miután az igazság és a valódi tényállás érezhangja utat tört magának az ország fővárosába, ma már mindenki látja, hogy az egész hirgyártás nem volt egyéb a legoemánnyabb porhintésnél.

Mi nem akarjuk az eseményeket jóslatokkal megelőzni, annyit azonban kötelességünk most is már kijelenteni, hogy az antiszemita banda mindennemű fortélyai és fondorkodásai daczára, közeledett ahhoz az időhöz, midőn le hull az álca azokról, kik most a kulizsak mögött csinálják a vérvádat. Az exhumáció egy lépéssel közelebb hozta az igazságot a győzelemhez, lehet, hogy a vizsgáló bíró és tanácsosai eredménytelené fogják tenni a hullakiásatás experimentumát, de ezzel keveset segítenek bajukon. Van elég más achilles-sarka e bandának. Egyszer majd csak becsap a mennydörgős mennykő!

Bogdányi.

*

A következőkben közöljük a hulla felülvizsgálata körül lefolyt dolgokat:

Tisza-Lök, december 7. (Saját tudósítónk távirata.) Az egyetemi tanárok a bonczolást esti 7 órakor teljesen befejezték. A kifáradt bizottságot Lichtmann Jakab vacsorára hívta meg, mit az el is fogadott. A jegyzőkönyvet egy óra múlva kezdik szerkeszteni, tartalma tehát ma már nem közölhető. Az orvosi vélemény csak napok múlva lesz szövegezzhető s közrebocsátható. Addig is közölhetek annyit, hogy körmöket a lábujjakon már nem leltek, a hajzat gyökerei azonban még megvannak. Scheuthauer felszólította Trajtler, az első ízben bonczoló orvost, hogy vizsgálja meg előtte a hajhagymákat; Trajtler górcsövi vizsgálat után kijelentette, hogy mitsem lát.

Tisza-Eszlár, decz. 7. A felülvizsgált holttestnél a fogsor nem egészen rendes ugyan, de szép apró fehér fogakból áll. Az azonosság megállapítása végett behívtak a tanuk. Özv.

Solymossi Jánosné az alsó fogsort megtekintve — a többi részek teljesen eltakarva voltak — azt mondá, hogy hisz ő már most harmadszor látja ezeket a fogakat: az ő leányának sokkal kisebb és egészen rendes, sűrűek voltak a fágai. Hasonló nyilatkozatot tettek Solymossi Eszter nagynénje, Solymossi Gáborné és iskolatársa, Farkas Eszter 16 éves leánya is. — Hury Andrásné semmi szin alatt sem akarta megnézni a hullát, kijelentvén, hogy beteg, de megkérdezettve, azt állította, hogy Solymossi Eszter fogsora egészen apró fogakból álló és rendes volt. Később megjelentkezett egy tanu, Liphay ispán, ki azonban kihallgattatván, bevallotta, hogy nem emlekszik az eltűnt leány fogaira. Rosenberg rabbi helyett Bary mint tanut visszautasította, mert a hullacsempészésben bűnrészességgel volt vádolva. Az ügyésznek ezen tanu ellen nem volt kifogása. Megyeri vizsgáló bíró mindjárt eleinte kijelentette, hogy az exhumált hulla csakugyan az, mely Tisza-Dadánál kifogatott és Eszláron elásatott. Erre a szakértők hozzáfogtak a górcsövi vizsgálat-hoz, lebontva egyes részeket a hulláról, melyen sokkal több húst találtak ugyan, mint a külső látszat után hitték, de vizsgálati tárgyat még sem adtak azok. Az összes lágyrészek elszappanosodtak, még az üregekben is, ezért a legnagyobb figyelmet a csontok és csigolyák megvizsgálására fordították. A hosszúságméréstől, mely keresztülvihetetlennek bizonyult, a szakértők elállottak.

Tisza-Eszlár, dec. 8. (Saját tudósítónk távirata.)

A felülvizsgálatról szóló jegyzőkönyvet a szakértők az éjjel 11 órától fél háromig készítették a vizsgálóbíró-ság tagjaival együtt a község házában s mikor elkészült, a község és vizsgálóbíró pecsétjével látták el.

A szakértők laikusok — tehát hírlap-tudósítók s más, velük érintkező, de a bírósághoz nem tartozó személyek előtt — egyetlen oly megjegyzést vagy észrevételt sem tettek, melyből következtetni lehetne később, talán csak egész hét múlva adandó véleményükre.

A bonczjegyzőkönyv legfontosabb részletei, hogy sem a koponya csonton, sem a nagy lábujj csontjain semminemű sérülés sem állapítható meg, továbbá a fejbőrben a hajgyökerek legkisebb nyoma sem található és hogy sem kezek sem a lábak körmei nem voltak meg.

A bonczolás és vizsgálat négy óra hosszáig tartott, mikor a szakértők górcsövi vizsgálatok megejtése végett a fejbőr és szeméremajkbőr egy részét magukhoz vették. A szétdarabolt hulla egy ládába helyeztetett, lepecsétetett s őrizet alatt visszahagyatott, miután még szükség lehet utólagos szemlére is.

Egy másik tudósítónk írja:

Nyiregyháza, decz. 8. (Saját tudósítónk távirata.) A vizsgálóbíró ma délelőt kihallgatta Solymosi Jánost és Zsófit, Eszter test véreit. A budapesti tanárok ez alkalmat felhasználva, megnézték fogazataikat s ugyt találták, hogy azok állása sokban hasonlít a tegnapi másodizben bonczolt holttest fogazatához.

A tanárok, Eötvös Károly védőügyvéd s több hírlap-író, dereglyén Tokajra mentek s az esteli vonattal visszautaznak a fővárosba.

Antiszemiták körében Scheuthauer ellen antipathia mutatkozik.

Nyiregyháza, decz 8. (Saját tudósítónktól.)
A vizsgáló bíróság — mint hallom — sietteté a szakértők orvosi véleményét; de azok kijelentették, hogy — a csontokból a hulla korát meghatározandók — a csontvázat magukkal

kell vinniök s legalább tíz napig praeparálniok; itt és most véleményt egyáltalán nem nyilváníthatnak. Seyffert úgy nyilatkozott, hogy a vizsgálóbíró átengedheti a tanároknak a csontvázat törvényszéki határozat nélkül is, mert ilyen nélkül szállították a dadai hullát is Eszlárra, Megyeri azonban nem nyugodott bele, hogy a csontvázat Budapestre vigyék törvényszéki határozat nélkül, mely már a napokban dönteni fog e kérdés fölött. A vizsgáló bíró ezek után a tanárok előtt néhány kérdést intézett a régi szakértőkhöz; **Scheuthauer** feleleteiket megjegyzésekkel kísérte és egyet-mást kérdezett tőlük. „Honnan következett az — kérdezé dr. Trajtler-től, — hogy vérszégyénységben halt meg, s hogy a vízben való megfulás ki van zárva?” Trajtler ingerülten felelt, mi Scheuthauer-t erős kifakadásra készítette; a volt szakértők előbb eltávoztak, hogy feleleteiket a tanár kérdéseire írásba foglalják, utóbb azonban visszatértek, kijelentve, hogy erre idő szükséges, mire elhatározott hogy a régi szakértők pótvéleményüket huszadikán nyujtsák be.

T.-Eszlár, decz. 9. (eredeti távirat). A dadai hulla felülvizsgálatánál dr. Scheuthauer tanár több kérdést inézett Trajtlerhez, mint olyanhoz, ki az első szemlét teljesíté es arról bonczjegyzőkönyvet is vett fel. Trajtler a tudós egyetemi tanár kérdéseire nem tudott felelni E tudatlanság nagy zavarba hozta Trajtler urat. A jelenlevőkre kínos benyomást tett Trajtlernek magaviselete, ki a helyett, hogy a kérdésekre szakszerűleg felelt volna, holmi ügyetlen mentegetődzésekkel iparkodott elútni a tudós tanár kérdéseit. Trajtler ur valóságos zsákutczába került, úgy hogy bonczjegyzőkönyvének vaskos tévedéseit a jelen volt laikusok is belátják.

Nyiregyháza, decz. 9-én. **Huri Andrásné** borzadálya a kiásott holttest megtekintésétől és ennek jegyzőkönyvi konstatálása itteni antiszemita körökben feltűnő lehangoltságot keltett.

Erre a banda nem volt elkészülve, mert **Huriné** a kiásatást megelőző napon, azt ígérte, hogy elmegy a hullaszemlére s esetleges felindulását semmivel sem fogja elárulni. A **Huriné** elhatározásában beállott hirtelen fordulat s különösen azok a megfontolás nélkül kiejtett szavak, miket több fültanu előtt tett, mikor a bíróság által a hulla megtekintésére felszólított, különféle magyarázatokra adnak alkalmat. Az eszlári lakosság az egész esemény alatt higgadságot tanusított. Csak az hatott meglepőleg, hogy a budapesti szakértők kijelentették, miszerint véleményöket később fogják adni, holott az antiszemita banda doktorai jó idővel előbb kürtölték mindenütt, hogy a budapesti tanárok az ő (az eszlári doktor-triumviratus) véleményöket helyben hagyták.

*

Nyiregyházai levelezőnk a következő jellemző adatokat közli velünk, melyekből elég világosan kitűnik, hogy voltaképen kik állanak a vérvád mögött és kik csomózták össze ez ügyet annyira, hogy a jóhiszemű közönség megakadjon. A levél így hangzik:

Tekintetes szerkesztő ur! Önodynak az utolsó napokban is megkisérelt aknamunkálatainak jellemzésére, a miről legközelebb szólándok, talán legjobb lesz egyelőre csak annyit tudatni olvasóival, hogy mit mivelt ez az ur a nyáron, mikor arról volt szó, hogy a népet a vérvádra praeparálja. Önody ur ez időtáiban privat ügyeivel mit sem törődött, folyton járt-kelt, lótot-futott, beszélt, agált, egy napon volt három helyen is: Rázomon, Dadán, Eszláron, mindenütt prozelitákat szerezni a vérváduak. S mikor a saját ereje kimerült, segédül hívta Szomjas Károlyt, kinek az volt a feladata, hogy a dadai hulla agnoscalására meghívott tanuknak lelkére kösse, hogy a holttestben valahogy Solymosi Esztert fel ne ismerjék.

Szomjas bejárta Tisza-Eszlár összes mezőséget, hajhászva a tanukat, oktatta, felvilágosítva öket. A hullát csak déltájt bonczolták, de már az nap reggelén egész Tisza-Eszlár tudta, hogy a hulla nem a Solymosi Eszter, hanem egy 22 éves személy, ki már el volt temetve, s kit a zsidók 10 nappal ezelőtt kiástak sírjából, felöltöztették Eszter ruhájába és a vízbe dobták, hogy félrevezessék az igazságot, sőt azt is tudták, hogy milyen betegségben halt meg. Tudták már mindezeket a tiszta-eszláriak az előtte való nap estéjén, mert tudtul adatott az nekik egy nagy gyűlésben, mely a helységházánál tartatott. Szomjas becsülettel végezte dolgát Tisza-Eszláron, de volt ám még más feladata is: előkészíteni Solymosinét. A tiszta-dadai antiszemita vezér t. i. órahosszáig beszélt Solymosinéval, közvetlenül azelőtt, mielőtt az (Solymosiné) a hullát agnoscalta volna. Vay Gyurka elutasította Kohen Gábort, Nagy Mihályt és elutasított mindenkit ki Solymosinéhoz közel mert jární, de elnézte, hogy **Szomjas az asszonyt kéznél fogva a sűrűbe vezette, hol órahosszáig oktatta és Solymosiné a sűrűből aztán egyenesen a hullához ment.**

Mig a vizsgálatok Tisza-Eszláron folytak, Onody és a katolikus pap (néha Pongrácz gróf is Bashalomról), folyton tanúi, sőt rendezői voltak. Beavatkozásukat annyira vitték, hogy egynéhány alkalommal ebédelni sem mentek haza, hanem ott maradtak a helységházánál a vizsgálatok színhelyén.

Onody Gézát leginkább azon mondat jellemzi, melyet a foglyok csapatával Nyiregyházára induló pandurokhoz az utcán báméskodó nép előtt intézett: **Vigyétek öket az én udvarom felé, hadd lássa feleségem.** Feltűnő, hogy egyebet ne említsek, az a nagylelkűség is, melylyel Onody ur özv. Solymosiné irányában viseltetik. Hintójában is járatta, dédelgette, szóval annyi előzékenységben hogy ne mondjuk, kitüntetésben részesíté e szegény asszonyt, hogy szinte bámulták azt az embert, a ki azelőtt tudvalevőleg nem igen kedvelte a szegény parasztot.

Hogy Szabolcsmegye nem előzte meg a pozsonyiakat, de még példájukat sem követte, az nem Onody hibája. Ő megtette kötelességét, s mindent elkövetett, hogy az ne úgy legyen, hogy Simonyi Iván előtt pirulnia ne kelljen, de hasztalan. Izgatása hajótörést szenvedett a magyar nép józanságának megingathatlan kőszirtjén.

*

A megejtett vizsgálatról szóló jegyzőkönyv szövege a következő.

Külvizsgálat:

A hulla az arczezal felfelé, jobb oldalán fekszik. A csipés térdizület erősen behajlítva, kivéve az arczot és a tomporok táját összeálló homokos, anyagos földréteggel fedett. A fejbőr vörös-barnás, papirvastagságu, tapadós pépes réteggel bevont. Egyik fültől a másikig terjedő metszés által két félre osztva. Felháma hiányzó, irhája száraz sötétbarnás, vörös; tömött hájszöveve szappanszerű, halványsárgás; hajgyökök szabad szemmel és ötszörösen nagyító üveggel (kupával) ki nem mutathatók. Az arczbőr szürkés-zöldes, töpörödött, pergamentszerűleg száraz, az arczsontokhoz szorosán tapadó.

A szemöldökszőrök, a szemhéjak pillái, szőreikkel együtt, a szemtekék, az orrporczok és a nyelv tökéletesen hiányzó; az ajkak összetöpörödtek, úgy, hogy mind a két fogor

melső felülete teljesen látható; a nyak hosszú, vékony, pergamentszerű szürkés-zöldes köztakaróval fődött. — A szegycsont, a bordaporczok, szomszéd részekkel együtt — mint bonczolásnál szokás — kivéve, és a hulla jobb oldalán fekszenek, — ugyszintén a hasfal, melső középvonalában egészen a szeméremizületig meg van nyitva. — Mindkét testüregben, összegükben körülbelől gyermekfej nagyságu pépes, zöldes, émelygős szagu, részben szappanszerű tömeg, melyben csak néhány kis bélkacs részlet (ansa), a széles méhszálak, és egy alma mekkoraságu, vörös, közép-vértartalmu, összeesett, légszegény, de még uszó, látszólag az alkarélyokból származó tüdődarab találtatott; a szeméremrés a nagy szeméremajkak rothadási töpörödése folytán 4 centiméternyire tátongó; a méh, a petefészkek, a méhkürtök, a hüvely és a szüzhártya helyét, szapanos, bűzös, szürkés púp foglalja el.

A szegycsont markolata nem találtatott, az alsó részének csontdarabjai jó kifejlődtek, de egymással csontosan nem egyesültek. A kardnyujtvány még porczos. A csecsmirigyek és az ezeket fedő köztakaró tökéletesen elenyésztek. Mindkét kéz a kéztőizülettől az alkaroktól különvált, a kézdőcsontok a kéz helyzetének megfelelőleg, a láda földjében elszórva találtattak, kivéve a hiába keresett borsócsontot. — A könyökizületek hajlási felületükön, a lágy részek tenyérnyi anyagvesztést mutatnak. A szóban levő anyagvesztések által, melyek szélei pépesek szétmállanak. A könyökizületek megnyitvák. A láb és térdizületek lágy részletei, folytonosság hiány nélküliek. Az alsó végtagok bőre, a tomporok tájában, földes, lágyult, fehér kis leucsenyi penészgöccsokkal fődött, a lábhatákon részben hiányzó és így a fesztő izmok inait lemeztelenít.

A kéz lábujjak perczei (phalanges) szemcsés, részint fehéres, részint halavány barnás, egyenetlenül vastag, beszáradt péphez hasonló réteggel bevontak, melynek levakarása után a csontok tűnnek elő. Ezen rétegben, mely a lábak öreg ujjait, szintén a lágy részek helyett, az említett módon fedi, hegek nyomai természetesen hasztalan kerestettek. A nagy szeméremajkak felső részén egy pár vékony, körülbelől 4 millimeter hosszú halvány barnás szőrszál. A lábak és kezek összes körmei, sem a lábak és kezek utolsó ujjperczeim, sem a láda földjében, tüzetes keresés dacára sem találtattak. Hiába kerestettek ez utóbbi helyen a fejbőr netán kihullott hajgyökei, továbbá a tenyerek és talpakról származható fejbőr czafatok.

Belvizsgálat.

A koponya ferde, t. i. balfelé erősebben hátfelé kiemelkedő, homloka alacsony széles és merőlegesen emelkedő. A homlok- és falcsont-dudorok alig fejlődtek, a homloköblök gyöngén kifejlődtek, a dobcsont (lamina tympani) jól fejlődött, likkal már nem ellátott. Az állkapocs izei tompított állcsucs fele a középvonalán tompított V alakban egyesülnek. A fogak sárgás-fehérek, fogkő nélkül, rothadás folytán foghustól fosztottak. A kibujt fogak száma 28, mindnyájan jól fejlődtek. Az egyik belső, felső metszőfog koronája 8 millimeter hosszú, 8 mm. széles.

A felső fogsor helyzetére nézve rendes; az alsó belső baloldali metszőfog, mellfelől fedi jobboldali szélével a jobboldali belső metszőfog bal szélét. Valamennyi belső metszőfog koronáinak élei csekély fo.,ban kopottak, épen úgy a hátulsó zápfogak némely csussai. A gyökérnyilások még a zápfogokon is szűkültek. A fogak a nagy zápfogakat kivéve, már érintésnél kihullanak. A felső bölcsességfogak medrei, csak lágy részletekkel fedettek. A felső bölcsességfogak 6 mm.-nyi magasak és gyökereik alig kifejlődtek. A felső bölcsességfogak hátra, az alsók befelé irányozzák koronájukat. A nyakszirtcsont felfelülete, még inkább külfelülete, tölgylevél rajzolatához hasonló, rothadt vérből származott, fekete foltokat mutat; a koponyaboltozat tömör, a falcsontoknak megfelelőleg 4 mm. vastag, szokott módon lefűrészelve, csak hogy a nyakszirt csontpikkely felső része az alsó résztől el nem választott és így a lambdavarrat felső részéből kitöretett, (a mi az első bonczolás alkalmával történt.) Koponyacsont-repedés és általában semmiféle koponyacsontsérülés nem találtatott. A koponyavarratok, kivéve a homlokvarratot, mely egészen elenyészett, rendes fogazatokkal ellátottak, egymással össze nem forrtak. A nyilvarratnak a fallikák közti darabja, mint rendesen, csak igen rövid csipkéket mutat, de csontosan nem egyesült.

Az ik — nyakszirt — csontporczegyesülés porcza ugyan igen vékony, de még nem csontosodott; a koponyaboltozat

belfelületével itt-ott a kemény agykér még összenőtt, annak befelületén összesen két mogyorónyi rózsaszínű péppé szétfolyt agykéreg és agyvelő maradvány. A lágyrészek, melyek a gége és légsőnek porczait összekötik, péppé szétfolytak. A porczok a pépben fekszenek.

A csigolyatestek epiphysises lemezei éppen csontosodás kezdetében. A keresztcsonton az 1., 2., 3. csigolya közti porcz már vékony, de metszhető; a 4. és 5. keresztcsigolya közti porcz éppen csontosodni kezd. A lapoczkák első alapi epiphysisei még egészen porczosak, csontmag nélküliek, épen úgy a belső széleinek epiphysisei is.

A válsucs epiphysisek teljesen csontosodottak, de még leválók a tövistől. A hollóorrnyujtvány csonttá teljesen átalakult és alsó részében kezd összeforrni a lapoczkával. A felkarsont fejecse teljesen csontos, de erő alkalmazásával leválik a testről, test és fej közt még csontosodás nincs, kölső bütyök egészen csontos, a testtel összeforrt. A belső bütyök jól kifejlődött, csontosodott, de a testtel még nem forrott össze, jól lehet, szorosan odaillesik a tosthez: erőki-fejtésre leválik.

A könyöknyujtvány csontosan egyesült a testtel és erőki-fejtésre nem válik le attól. Az egybeolvadás helye még átfűrészelésnél sem található. Az orrcsont felső epiphysisei csontosak, az összeforradás kezdődik; erőki-fejtésre leválik. A sinkkapó (olecranon) teljesen csontosan kifejlődött, egyesült a testtel és erőki-fejtésre sem válik le; az egybeolvadás helye nem látható. A kéztőcsontok, kivéve a borsócsontot melyet, mint már említettük, hiába kerestünk, jól kifejlődtek. A kézközép és ujjperczek epiphysisei csontosodottak, de a többi csonttal még össze nem forrtak.

Az izvápa y alaku porcza csak az ülő — és csipőcsont, közt tartotta még magát helyenkint fön, egyebütt a medencecsontok összeforradása után kezdődött. Az ülőgumó (tuberositas ossis ischii) csontmagva jól kifejlődött, de még nem egyesült az ülőcsonttal. A csipőtaréj még porczos, csak mellső részében épen csak porczosodásnak induló. A czombcsont fejecse teljesen csontos, a nyakról még leválasztható. A kis tompor a czombcsonttal teljesen összeforrt, a nagy tompor teljesen csontosodott, de még leválasztható.

A czombcsont alsó izvége csontos, jól kifejlődött, de még leválasztható. A sarkcsont hátsó epiphysise teljesen csontosodott s a sarokcsonttal, kivéve a széleket, összeforrt. A láb közép csontok és az ujjperczek epiphysisei csontosodottak, de a testekről még leválnak; az öreg ujjak perczei mindkét oldalt környüvegükkel kifelé irányítvák, mindkét lábon egyforma alaknak és sem vastagulást, sem megtömörülést, sem csontnövedéket, általában az említett irányt kivéve, semmi rendellenességet nem mutatnak.

A törzs és a végtagok izomzata rothadás folytán rózsaszínű és valószínű, mint a hajszövet összement. A czombok belfelületéről, az alsóákról és a lábhaták irhával fedett részeiről vett takaróknak görcsői megvizsgálásánál felhám-sejtek nem találtattak.

A nagy szeméremajkak egy része, ugyszintén a fejbőr egy darabja borszeszben elzárva, későbbi görcsői vizsgálat megejthetése végett felretétettek.

A mi a hulla nagyságát illeti, erre vonatkozólag mérések megejtése célra vezetőnek nem találtatott, részint azért, mert a lágyrészek úgy a végtagokon mint a koponyán hiányzottak, vagy ha jelen voltak, töpörödöttek voltak, részint pedig, mivel a csipő és térdizületben erősen behajlitott hulla a kiegyenesítés megkísérlésénél darabokra szét hullott.

Mint ezekből látható, a jegyzőkönyv tartalma sokkal előbb enged fiatalabb, mint 18—19 éves korra következtetni, de egyelőre teljesen indokolatlan volna mint hivatlannak akármilyen következtetést levonni. A tanárok Budapesten különösen görcsői vizsgálatokat fognak eszközölni, és csak azután adják be véleményüket azon kérdésekre is, melyeket ma, de a nyilvánosság teljes kizárásával — a mi nagyon természetes — nemcsak S z e y f f e r t államügyész-helyettes, hanem a védők is intéztek a szakértőkhöz.

A felülvizsgálat eredménye.

Megbízható helyről kapjuk a következő sorokat: Azok a lapok, melyek tegnap oly kimerítő tudósításokat közöltek a dadai hulla felülvizsgálatáról, mind felültek egy vagy több szándékosan hazudozó reporter-

nek; mert nem igaz, hogy a hulla 18—20 éves nőszemély holttestének állított volt, nem igaz továbbá, hogy a budapesti szakértők közt a legcsekélyebb véleménykülönbség is merült volna fel; nem igaz, hogy a budapesti szakértők egy szóval is csak úgy nyilatkoztak volna, a miből adandó parerejük előre megállapítható volna. Ellenkezőleg minden jel és tünet arra mutat, hogy a dada hulla, mely a felülvizsgálat tárgyát képezte, Solymosi Eszter holtteste. Valótlán továbbá, hogy Ónody Géza teljesen tartózkodott. Ott volt ő az eszlári község házában. Solymosiné és rokonai vallomásai a nyilván való tettetés benyomását hagyták hátra.

Anélkül, hogy megtekintették volna, már előre kiabálták, hogy Eszternek rizskása nagyságu fogai voltak, és csodálatos, csaknem mindnyájan e szavakat használták. Megjegyzendő, hogy a foghús teljes hiánya folytán a hulla fogai természetesen jóval hosszabbnak kellett hogy látszassanak. Végül megemlítjük, hogy Solymosi Zsófi (Solymosi Eszter nővére) jelenleg Ónody ur udvarán szolgál.

A felülvizsgáló szakértők véleményüket csak jövő héten fogják megállapítani.

Levelezés.

N.-Tapolcsány, decz. 6. Tisztelt szerkesztő ur! Becses lapja, az Egyenlőség, mely nemes feladatává tűzte ki, hogy védő szavát felemelje az antiszemita véredek által tagadásba vett hazafiságunk érdekében, nálunk is — a sokat ócsárolt felvidéken — mindinkább tért hódít és minden igazlelkű ember valódi meglepéssel olvassa. Mindnyájunknak biztos reménye, hogy a szép czélu lap el fogja érni azt, miért küzd, szava nem fog elhangzani a pusztában és meg fogja ezáfolni az ellenünk undok módon terjesztett aljas rágalmat. — Az annyit gyalázott és gunyolt felvidéken, melynek lakóira oly következetesen ráfognak, hogy nem tudnak és nem is akarnak tudni magyarul, valóban a zsidóság első helyen van hivatva ezt a tudatlanságból vagy roszakarathoz (vagy talán mind a kettőből) eredő ráfogást megczáfolni. Jogos büszkeséggel mondhatjuk, hogy igenis: mi magyarul gondolunk és érzünk és ha az idősebbeknek a fonák körülmények következtében nem állott is módjukban, megtanulni az édes hazai nyelvet, de most kétszeres gondot fordítanak arra, hogy a fiatal nemzedék magyarul tanuljon és magyar szellemben nevelkedjék.

Azok az elemek, melyek ezt nem akarják elismerni, bizonyára nem tulságig vitt hazafiaságból teszik ezt, hanem teszik számító gonoszságból, teszik azért, mert a sárhoz és piszokhoz szokott lelkületük természetesen ellensége minden nemes törekvésnek, melyet felfogni az ő romlott kedélyök nem képesek. Eléggé szomorú, hogy a haza jólétére irányított törekvéseinket félreismerik, megtagadják és a rut gyűlölködés piszkos bélyegével bemocskolják, de hogy hallgatásunk újabb fegyvert ne szolgáltatson minden eszközt lázas mohósággal megragadó kezeikbe, nekünk az ellenünk emelt, minden alapot nélkülöző gyalázatos inszINUÁCIÓK ellen a legerélyesebben tiltakoznunk kell. Ezt tenni nemcsak jogunkban áll, de kötelességünk is!

Hiszen örökké nem tarthat ez az állapot. El kellene vesztenünk az emberiség jobb érzületében helyezett minden hitünket, ha a ragyogó igazságnak nem sikerülne legyőznie a sötét pokol ármányát, ha a gonosz diadalmoskodnék az ártatlanon; elveszne reményünk a haza jövője iránt, ha szentségtörő kezeknek sikerülhetne feldulni a közbéke oltárát, megsemmisíteni a haza dicsőségére irányított együttes működést, melyben egyenlő módon részt veszünk mindnyájan, kik igaz kebellet szeretjük hazánkat.

Mi megteesszük a magunkét. Nem óhajtunk érte jutalmat, elegendő jutalom nekünk, ha munkánkhoz haszon származik a nemzetre. De hogy törekvéseinket durván visszautasítják, hogy a hitvány törpeség kicsinyes fegyvereivel zaklatnak bennünket, hogy tajtékzó szájjal reánk kiáltják az anathémát: az elismerésük ez a neme méltán fájhat nekünk. Nem ma-

gunkat féltjük, mert az igazak és józanok szemében nem mi vagyunk megtámadva, hanem meg van támadva a hazának, a nemzetnek becsülete, jóléte és nyugalma. Ezt védjük mi és ezt védik velünk együtt berátaink, a haza becsületének, jólétének és nyugalmanak barátai.

És mi védeni fogjuk magunkat szilárdul! Szolgáljon ez tudomásul a vidékünkbeli „fiókantiszemita”-nak is, kik egy a nagy Németországból ideszakadt méltóságos báró vezetése alatt kulturt akarnak terjeszteni — hep, heppel.

T. J.

Hirek.

— **A csángók Budapesten.** A Bukovinában élő csángó magyarok küldöttsége e héten Budapesten járt Tomka Károly, andrásfalvai (Bukovina) lelkész kísérete alatt. A küldöttség első sorban a miniszterelnöknél tisztelgett, kit arra kért, hogy a trón zsámolyánál támogassa abbéli kérvényét a csángó magyaroknak, hogy Magyarországra visszatelepíttethessenek. A miniszterelnök szívesen fogadta őket, helyeselte azt, hogy kérésüket az uralkodóhoz intézik, s megígérte nekik, hogy mindenben támogatni fogja őket. Csak igyekezzenek azon, hogy mielőtt beköltöznenek haza, ott tegyenek eleget minden kötelezettségeiknek. A lelkész azután mellesleg megemlítette, hogy őket bizony anyagi tekintetben megviselte a hosszas út, bárminő örvendés is különben, mire a miniszterelnök megígérte, hogy utiköltségben is támogatni fogja őket. Azután még néhány apróbb kérdést intézvéen hozzájuk, szívélyesen elbucszott tőlük. — Hogy a csángók utiköltségben megvannak szorulva, ennek hamar híre terjedt a képviselők között, s Horváth Gyula, Bissingen Ernő gróf, Török József gróf és Rónay János képviselők azonnal meg is indították a képviselők között a gyűjtést, melynek hamarosan 170 frt eredménye lőn. Egy este az írók és művészek köre tiszteletükre kedélyes társasvacsorát rögtönzött. A képviselők közül Láng Lajost, Mezei Ernőt és Szathmári Györgyöt láttuk a terített asztal körül, melynek főhelyén a házigazda, Feleki Miklós ült, jobbán Tomka Károly lelkésszel, a küldöttség derék vezetőjével. Az első felköszöntőt Feleki Miklós mondotta a második fogás után. Megmagyarázta a csángóknak, hogy miért jelentek meg oly kevesen a lakomán, melynek résztvevői számba sem vehető töredékét teszik ama hazafiaknak, kik lelkesedéssel fogadják a tőlünk elszakadt testvérek nemmes szándékát. Szép felköszöntőt mondott után a Tomka Károly a hatodik nagyhatalomra, a sajtóra, mely a csángók ügyét régtől fogva részesíti támogatásában. A sajtó jelen volt képviselői nevében Láng Lajos felelt e toasztra. A sajtó hatalma — mondá — nem a tulajdon erejében rejlik s csak addig marad meg az a hatalma, a mig olyan eszmék mellett harcol, melyeket üdvöseknek, hazafiasoknak ismer el mindenki. Az utolsó felköszöntőt Mezei Ernő képviselő mondotta. Dicsérte a csángók hazaszeretetét, kik még az édes haza határain kívül is megőrizték magyarságukat. Éjfél-tájban cigányokat hozattak s a derék csángók jó sokáig gyönyörködtek a soha nem hallott édes-bús hangokban.

A király csütörtökön délelőtt feltizenegy után fogadta a csángók küldöttséget. Szép látványt nyújtottak a jól megtermett, szálás alakok, amint fehér ruhában s virágos himmel kivarrott bőrködményben az udvarnál megjelentek. Mindenfelé élénk érdeklődést keltettek s a merre haladtak, a nép mindenütt megállott, hogy megnézzék őket. A budai várpalotában időzniök kellett, a mig a kihallgatás sora rájuk került, s ez idő alatt a többi ott várakozók élénk társalgást folytattak velök. A király elé érve, a csángók félkörre képeztek, mig Tomka Károly előrelépett és a Magyarországra való betelepítést kérő folyamodványt a következő szavak kíséretében adta át a királynak:

„Legkegyelmesebb uram! Felsőgedet hú jobbágyai: a Bukovinában élő magyarok, tesszük le Felsőged lábához ezen kérvényt, melyben alázattal kérjük Felsőged, mint édes hazánk atyját, hogy könyörgésünket kegyesen támogatni méltóztassék.”

A király átvéve Tomka kezeiből a folyamodványt, nem tette le azt a közellevő asztalra, mint a hogy általános kihallgatásoknál rendszeren tenni szokta, hanem kibontotta és rögtön el is olvasta, majd hirtelen feltekintve, ezt kérdezte: „Tulajdonképen miért is akarnak önök Bukovinából kiköl-

tözni?" Tomka nem jött zavarba a váratlanul tett kérdésre és nyugodtan válaszolta: „Nagyon szűk ott már a hely és nagyon nyomasztók a viszonyok; a mikor Felsőednek egyik dicsőségesen uralkodott elődje oda eleinket kitelepíté, S2 család volt és most ugyanazon a földön, ugyanazon a területen, ugyanolyan határok között 782 családnak kell megélni.“ „Igazán?" volt a királynak meghatott hangon tett s inkább meglepetést, mint kételkedést eláruló kérdése. „Elannyira Felsőed uram,“ — folytató Tomka, — „hogy a mennyiben e kis területen, mely különben is sovány s felette mostoha, megélni lehetetlen, a férfiak legnagyobb része kénytelen csaknem egész éven keresztül elhagyni családját s elmenni Moldvába, sőt Oroszországba is, hogy munkája díjából megélhessen maga és családja.“ A király arcán látható volt e beszéd alatt az élénk érdeklődés és a meghatottság kifejezése, a mint meg is ígérte, hogy a csángók kérelmét; a mennyiben lehet, előmozdítja.

— **Istóczy-főveg.** A Függetlenség azt ujságolja, hogy az ujbpesti kalaposok közelebb felkérték Istóczyt, engedné meg, hogy nevére egészen új divatú kalapot készítsenek mely az „Istóczy-kalap“ nevét viselné. Ezt a hírt, daczára annak, hogy a notorius füllentések gyarából ered, szívesen elhisszük, mert hát van Uj-Pesten elég kalapos, ki a esőd küszöbén állva, ebből az ötletből vél tőket verhetni. Mi, kik Istóczy híveit nagyon jól ismerjük, előre is megmondhatjuk az Istóczy kalap csinálóinak, hogy feltevéseikben csalatkozni fognak, mert azok az egyének kik, Istóczyt olyan nagyon szeretik, a pénzen, ha ugyan hozzájutnak, nem új kalapot, hanem — páliákat szoktak venni.

— **Magyarosodunk.** Fried Lajos budapesti illetőségű ugyanottani lakos „Szécsi“-re, Sonnenmayer László kisperkátai illetőségű budapesti lakos „Szalai“-ra, Schwarcz Lipót ó-békai illetőségű és ugyanottani lakos saját és kiskoru gyermekei Irma, Hugó, Jenő és Aranka „Szegő“-re, Schwarcz Bernát sátoralja-ujhelyi illetőségű ugyanottani lakos kiskoru Lipót és Jenő nevű fiai „Szücs“-re, Goldberger Márkus miskolci illetőségű ugyanottani lakos „Zádor“-ra, Karpelesz Izsák sziráki illetőségű budapesti lakos „Mátrai“-ra, Frank Jakab csabrendeki illetőségű budapesti lakos saját, valamint Katalin, Juliánna, Teréz és Fruzina nevű gyermekei „Fodor“-ra, Ulmer Ferencz sárosdi illetőségű budapesti lakos „Ujvári“-ra, Feldmann Juda Hersch bánóczi illetőségű ugyanottani lakos „Földesi“-re, Schauer Mátyás Csehországban született kaposvári illetőségű ugyanottani lakos „Zápori“-ra, Steiner Hermann kaposvári illetőségű ugyanottani lakos saját, valamint Klementina és Ilona nevű kiskoru leánya „Kövesi“-re, Klárik Benjamin tatai illetőségű ugyanottani lakos „Kalmár“-ra Szloboda Márton suári illetőségű ugyanottani lakos saját és kiskoru Pál nevű fia „Szabados“-ra, Goldstein Mór kaposvári illetőségű budapesti lakos „Bárány“-ra Kedves Béla bezdáni illetőségű ugyanottani lakos „Szenesi“-re, Deutsch (Deuts) Sándor pozsonyi illetőségű budapesti lakos „Hevesi“-re, Scheibl Mihály (Mór) apostagi illetőségű budapesti lakos „Székely“-re, Özv. Bielik Ádámné mezőberényi illetőségű ugyanottani lakosnő kiskoru fia János „Fehérvári“-ra, változtaták nevüket belügyminiszteriumi engedéllyel.

— **Két röpirat jelent meg legujabban:** az egyik: „A szemiták és antiszemiták,“ a másik: „Egy szabadelvű tévedései“ czimén tárgyalják a zsidókérdést. Az előbbi röpirat szerzője Hoffmann Mór n.-kanizsai gimnáziumi tanár, ki igen találó érveléssel küzd ama lelketlen vádak ellen, melyeket az antiszemita liga a magyar zsidókra szór. A másik röpirat, melynek Ötvös Vilmos ur a szerzője, a hazafiság büszke öntudatával utasítja vissza annak a „szabadelvűnek“, felszólítását ki nem rég azt tanácsolta, hogy a magyar zsidók térjenek át valami népszerűbb vallásra. Azok után, miket lapunk egyik jeles tollú munkatársa, Dr. Brachfeld Manó ugyanerről a tárgyról lapunkban irt fölösleges említeni is, hogy mi Ötvös Vilmos ur nézeteivel teljeseen egyetértünk.

— **Egyleti ügyek.** A zürichi magyarok. A zürichi magyar egyesület örvendetes pártolásban részesül, az ottani magyarok közt szoros kapcsolatot alkot. Az idén november hó elején tartotta meg idei megnyitó gyűlését s azóta minden szombaton tart összejöveteleket. Ily alkalommal patogó élű és lelkes magyar dalok követik a különben komoly gyűléseket. Különös vonzerőt gyakorol a találkozásokra a hetenkint egyszer megjelenő „Sárkányfogak“ czimű élelclap. A lengyel emigránsok is egy múlt hó 29-én tartott szabadságünnep alkalmával a magyar nép iránti rokonszenvüknek

adtak kifejezést. Talán nem érdektelen megemlíteni, hogy a zürichi magyar egyesület tagjai nagyobbára zsidó felekezeti magyar ifjak, kik itt tanulmányaikat folytatják. — A z o r s z. k i s d e d ó v ó e g y e s ű l e t legutóbb Kralovánszky Istvánné és Peregriny Elek elnöklete alatt megtartott tanbizottmányi ülésén első sorban a tanári kar azon javaslatát tárgyalta, mely szerint csak oly növendékek vétessenek fel a képezdebe, kik a magyar nyelvvel szóban és írásban kellőleg birják. A bizottság behatóan tárgyalva az ügyet, azt egyelőre nem tette magáévá és ennek kérését továbbra is függőben tartotta. Ezután következett az ösztöndíjak odaítélése. A másodévesek közül ösztöndíjat nyertek: Ábrahám Gizella, Fischer Anna, Sallay Julia, Strohmann Erzsébet és Szabados Ilona. Az I. évesek közül: Csobod Mária, Kubinyi Jenni, Raab Julianna, Raggendorfer Ilona, Rosznagi Erzsébet, Silberstein Janka és Veres Ilona, továbbá Székely Gusztáv főnövendék és végre: Hegedűs Vilma és Zvorényi Eugénia. A gyűlés ezután még elhatározta, hogy a marczali óvódnak 100 frt segély iránti kérvényét pártolól fogja a választmány elé terjeszteni. — A fővárosi szeretetház igazgatósa az intézet növendékei közül ez évben ötöt helyezett el és pedig: az istvántelki földműves iskolában Szlávik Sándort, Kovács József asztalosmesternél Cseh Józsefet, Kassát Károly réznyomónál Kovács Árpádot és Magyar Keresztélyt, Krausz András bádogosnál Fracitocin Károlyt. Mindazon tisztelt kézműveseket és iparosokat, kik ez ügyben megkeresésükkel a szeretetházhoz fordultak, az igazgatóság értesíti, hogy megkeresésük előjegyzésének fentartásával jövő év július haváig az intézetből több növendék nem bocsájtatható ki.

HIRDETÉSEK.

ויהי עתה פיר רענא לי עבפעטער

**RUM, SZILVORIUM, TÖRKÖLY,
RAKTÁR-PÁLINKA, LIKÓRÖK**

és minden szeszes-italok
hideg uton, minden készülék nélkül
előállíthatók

szab. szeszeim és aether-olajaim által.

WATERICH ARNOLD

Budapest, VII. Dohány-utca 1.

„Huszárbáz“ az izr. templommal szemközt.

Kezelési könyvek s árjegyzékek minden nyelvben ingyen.
Ajánlok továbbá: Öröm eczetet, savanytalantó port, bortisztító port, glicerint, vizabólyagot, borbajok elleni szereket.

T. cz.

Raktáromat a legujabb és legszebb
bel- és külföldi szövettel bővítvén, kérem becses rendeléseit.

A legjutányosabb és legpontosabb
szolgálatot igérve,

vagyok teljes tisztelettel

WEISS MÓR

FÉRFI-SZABÓ

Budapest, IV. ker., Bécsi-utca 7.

Karácsonyi ide-
nyi kiállításra
megjelent
műiparickek
és ujdonságok

praktikus új talá-
lmányok a háztar-
tás, játék, érkező-
író, dohányzó,
munkaasztalok és
termék kiállítás-
séhez, 1 fton

alut 200 ftig. Vadász- és lovag-
ornak czélszerű dísz tárgyak, **bar-
sonybrocat-szövegből baroque,
renaissance-kori** izlésben. Kristály,
Cuvre Polhe tárgyak, pikáns terre-cuit
szobrok, virágasztalok, madárkalitkák,
teljes írókészetek, thea-asztalok, díszes
album-asztalok, aquarium, visítékár-
tyafalak virágtartóval stb. Ágas gyer-
tyatartók pártja 4-70 ftig. Fali óra
nickel keretben 4 ft. Látesővek. Szép
írómappa 70 krtól 20 ftig, berendezett
útitáskák 18-65 ftig. Flobert szoba czél-
és madárpuska 12-23 ftig. Kártya-
prések, cassettek és bonbonnierek, Lady
compagnon toletoe, munka-asztalok és
necessairek, keztü-tartók, brocat-
táskák, illat-vánkosok és flaconnierek,
Block-Notiz, borkészletek, márvány
gyümölcs-tálak, sötétben világító gyufa-
tartók ft 1.40-2 ftig. **Bábi legyzők**
2-35 ftig, finomabneműek gyöngy-
házban. Állványos albumok, girando-
lok. Keletindon és japán curiositások
Uj! Frigidon szivarvég-vágókés,
ft 1.50 Likör-készletek japáni
kaskákban 7, 10-12 ft. Divatos faltá-
lak ókori izlésben.

NB Club **koresolyák** ft. 1.50,
2.20, 4-5 ftig. Halifax ft 6.30, nickel
Halifax ft 9. Botfáklya csú koreso-
lyázáshoz ft 1.70. Muff vagy zseb-
ben northo melegítő. 4 óráig tart melegit.

Mulattató tanulmányos játékok

Leányoknak és fiúknak.
Uj! Törhetlen, mosdatható hajas
babák ingeskekben ft 1.20-
4.20-ftig. Papát és mamát hívó ba-
bák ft 2.50-7.50-ftig. Öltöztetlen babák
10 krtól ft 4.50-ftig. Öltöztetlen babák
30 krtól 16 ftig.

Uj! Díszes kézi kosárkák babával s
öltözékkel berendezve ft 2.40-
6-ftig. Berendezett baba-kofferek ft 3-
12-ftig. Menyezetes baba-ágyak ft 4-8-ftig.
Takaréktűzhelyek 60 krtól ft 6.50-ftig.
Préselt czinezett edények ft 1.15-3-ftig.
Porcellán asztali service 30 krajczártól
ft 1.70-ftig. Felszerelt baba-mosdászal
vasból 3 ft. Fa- és parafamunkák 1 ft.
Pálca-karakás ft 1.20. Himző-iskola
2-6 ftig, varró-iskola ft 1.40-2.25-ftig,
horgoló-iskola ft 2.80, kötő-iskola ft 2.50,
fonó-iskola 70 krtól 2 ftig. Fecskendő-
festészet ft 1.85-4.50-ftig. Kis divat-

KERTÉSZ TÓDOR

ujdonságok raktára Budapest, Dorottya-utca 1. sz.

Árusnő ft 1.80. Csodagombolyag 55 kr.
Cziterák ft 1.80, 5.40-ftig.

Trombiták 10 krajczártól ft 1.60-ftig.
Pacsirtahang-utánzó 8, 20, 25 krig.
Uj! Songster, a fülemile hangját
természetlenül utánzó kis madár
ft 2.50, ugyanez egyszerűbb kiállítás-
ban 50 kr. Zenélő bűgő 40 kr. Sívítő
őidog 40 kr. Gép műves futó egér 60 kr.
Légszisztyolya 10-30 krig. Cafeidoscop
15-40 krig **Autoscop**, uj meg uj
virágcsokor képződése látható, 80 kr.

Uj! Concert-szajharmonika csenge-
tyűvel ft 1.50. Zenélő doboz
2.50, 21-65 ftig. Ostorok 15 krtól 1 ftig.
Lovak 70 krtól ft 6.85-ftig, hinta-lovak
4.80-20 ftig, velociped-lő 24 ftig, bá-
rányok 90 krtól 8 ftig. Kocsik 20 krtól
6 ftig. Gép műves játékok egerek sat.
60 krtól 1.40-24 ftig. Katonák 30 krtól
ft 3.60-ftig. Kardok 1.40-2 ftig. Pus-
kák 80 krtól ft 2.50-ftig. Csákok 30 krtól
ft 1.80-ftig. Dobok 70 krtól ft 4.40-ftig.
Czimbalom-zongora 9 ft. Vasutak 40 kr-
tól 9 ftig, gépezetsek ft 1.20-7.20-ftig.
Érc czimbalom 50 krtól 8 ftig. Aeol-
hárfá 40 kr. Képes könyvek 10 krtól
2 ftig. Delejes játékok úszó állatokkal
40 krtól ft 1.40-ftig. Amerikai préselt
betű-játék 70 krtól ft 3.75-ftig. Lehuzható
képek 10 krtól 3 forintig. Színházak
ft 2.50-6 ftig. Életkerék 50 krtól 10 ftig.
Hegedűk ft 1.40, Számoló-gép ft 1.50.
Mozdik-játék 40 krtól 3 ftig. Festék-
szekrények 50 krtól 4 ftig. Rajzoló-
készülékek 50 krtól 3 ftig. Cubus-játék
40 krtól 3 ftig. Türelmjáték 65 krtól
ft 2.40-ftig. **Varázs-készletek** 2-8 ftig.
Szerszám-ládák 50 krtól ft 10 50-ftig. Lomb-
fürész-készletek ft 4.20, 6-16.50-ftig. La-
terna maqikák ft 1.20-30-ftig. Nyomdák
ft 4.30-13.50-ftig. Nyulak 75 krtól 3 ftig.

Uj! Amerikai, ajtó közé csavar nél-
kül alkalmazható torna-készlet
hinta és trapezzel 6-8 ftig.
Csecsemőknek. Sívító gummi-
babák. Sívító
gummi-csörgők Sívító bohóc-csörgők
öltöztetve Bohócok. Kötött babák
30 krtól 8 ftig.
Társas-játékok. Tombola ft 2.60
85 krtól 6 ftig. Löverseny 50 krtól
ft 7.50-ftig. Várostrom ft 2.20-3.40-ftig.
Harang és kalapács 85 krtól ft 1.50-ftig.
Lóvonatú vasúttjáték 2.25-3 ftig. Uta-
zás a föld körül ft 2.80. Bezique
ft 4.50. Zsebhen hordható sakk-, dam-
és malomjáték ft 1.40. Sakkjátékok
2.50-15 ftig. Dominók 60 krtól 5 ftig.
Uj! Tivoli vagy francia billiard
3 ft. Roulette stb., stb.

Minden tárgyon a határozott
ár ki van tüntetve, írásbeli meg-
rendeléseknél képes árjegyzék
mellékeltek.

Kedélyderítő uj tréfás meg-
lepetési tárgyak és komikus alakú
dobozok, ajándék-
tárgyak elrejtésére. Legjobb kiházasi-
tási ajándék 90 kr. Gyógyszerűveg
90 kr. Élet-elixir ft 1.20. Narancs íz-
len tartalommal 70 kr. Pénzes-zsák tar-
talommal 75 kr. Virág-trágya ft 1.20.
Vadhús elleni szer 90 kr. Vessző 40 kr.
Ajak-r ft 1.50. Pikáns burnót-szelence
ft 1.75. Álmatlanság elleni szer 90 kr.
Hús-kivonat 80 kr. Svéd tűzszerszám
40 kr. Szerelmes pár ft 1.60. Golyák
40 krtól ft 1.60-ftig. Pénzes-zsákok 1 futól
ft 1.20-ftig. Pólyás gyermekek 70 krtól
2 ftig. Tányér eperrel, cseresznyével
ft 2-2.60-ftig, tojással ft 1.80. Retek
ft 1.60. Ugorka 60 krtól 1 ftig. Körte
85 kr. Alma 30-75 krig. Narancs-
85 krtól ft 1.20-ftig. Czitrom 30 krtól
kezdve.

Tréfás vexáló- és türelm-játékok,
könnyen előadható varázs-játékok a
karácsony- és Szilveszter-estékre.

**Csillogó, ragyogó fényes ka-
rácsonyfa-díszek.** **Uj!** Kavá
csosnyfa
állvány vasból, meggátolja a fának
eldőlését ft 2.50. Angyalok a karácsony-
fa tetejére 25, 35 krtól 1-2 ftig. Lebe-
gő angyalok 35 krajczártól ft 2.25-ftig.
Uj! Ragyogó meglepő gépmű a ka-
rácsonyfa tetejére ft 1.50. Pa-
tenti gyertyatartók tuczatja 35, 40, 60,
72 krtól ft 1, 1.20, 1.40, 1.60, 1.80,
2.40, 3-ftig. Nagy alakokat ábrázoló lám-
pák ft 1.50. Lampionok a fa hatásos
kivilágításához, tuczatja ft 1-1.40-ftig.
Ragyogó arany és ezüst reggharmat
20 kr. Arany és ezüst hajsztalok 60 kr.
Arany, rubin, ragyogó csillagok 20 krtól
1 ftig. Gyémánt-cseppek tuczatja 45 kr.
Gyémánt láncz 1 ft. Üveg-golyó láncz
50 kr. Üveg-gyümölcs 70, 90 krtól ft 1.80-ftig,
érc-diók 84 kr., fenyő-toboz érczből 1.80,
1.80, fényes fenyő-toboz 84 kr, mind tuca-
tonkint. Kinyitható arany diók 15-40 kr.
1 választék bonbonniére 1-2 ftig. 1 vá-
laszték bonbonniére-ballon 75 krtól 1 ftig.
Különféle bonbonnierek 10, 12, 15, 20,
25 kr. Gyöngy-sodrony a tárgyak fel-
függésztéséhez 10 kr. Mázó majom
35 kr. Szines viasz-gyertyácskák tuczatja
20-40 kr. Meglepető gyertyácskák, egy-
szerre gyulnak meg, tuczatja 42 kr.
Magnesium-sodrony electricus kivilági-
táshoz, méterje 85 kr. Stearinnal töltött
lampionok a karácsonyfa kivilágítására,
10 db. ft 1.20. Az itt elősorolt **tárgyak-
ból egy választék összeállit-
ható** 5, 10, 15, 20 ftért. Ugy szintén
tombola nyereménytárgyakból is.
Uj! Szemüvegek, melyek a kará-
csosnyfát 8-féle mesés színfény-
ben tüntetik elő, ft 1.-

PALACZK-DUGASZOKAT

olcsóbbakat és alkalmasabbakat, mint a parafa, legegyszerűbb szerkezettel szállít

Paasche Ottó és Társa

Érc-áru és palaczk-dugasz-gyára Sűdenburg-Magdeburg.

Vezérképviselőség Magyarország és a kelet részére:

FEHÉR MÓR

Budapest, VII. ker., Rombach-utca 3. szám alatt.

Minták ingyen es, bérmentve.

Valódi orosz thea

Popoff testvérektől Moszkvában.

Thea-ültetvények tulajdonosai Chinában,

az orosz császár Ő felsége udvari szállítója.

Főügynökség:

FROMM J.-nél TROPPOUBAN.

Kapható: Magyarországon az ügynöknél

Fehér Mórna,

VII. Rombach-utca 3. sz.

az eredeti, ólom pecséttel ellátott csomagokban egy a thea-
niák orosz módra való elkészítési utasítás van mellékelve.

NEUMAYER EDE

könyvnyomda és kiadó-üzletében
mindennemű

NYOMTATVÁNYOK

legolcsóbb áron készítettetnek.

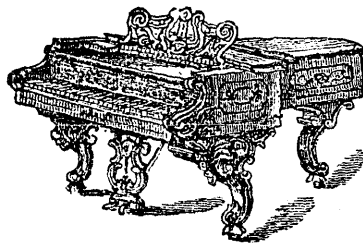
A nyomda üzlethelyeége

6-utca 2. sz. (Iparudvar).

Neumayer Ede Budapest, Ó-utca 2. sz. Ipar-udvar.

Kedvező alkalom

ZONGORAVEVŐKNEK.

Kölcsönintézetem felosztatása s gyáram nagyobbítása folytán
eladom kevésbé használt

Fortepiano, Pianino s Harmoniumok

mindannyi szolid gyártmány, felette olcsó áron; minden egyes
műszerről több évi jótállást írásbelileg biztosítok.

Tudakozódásokra készséggel felelek, árjegyzéket kívánságra
beküldök. Minden a zongora szakmába vágó üzletek, mint vétel,
eladás, csere, javítás, szállítás, zongorahangolás s csomagolás
mindenkor pontosan, olcsón s gyorsan eszközöltetnek.

ÉDER ANTAL GYULA

zongora- és harmonium-gyáros: bir. esküdt szakértő

Ferencziek-tere 4.